

פרק ב'

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּה' לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָּה אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרֹן:

דוד, who had been pained by his forced exile into ארץ פלשתים and yearning to return to ארץ ישראל, realized that with שאול's death, he could now go back to ארץ ישראל. ארץ ישראל was yet to return from battle, and thus, an imminent departure to ארץ יהודה would have been prudent, as he would surely have prohibited דוד from returning to ארץ ישראל. Still, דוד did not rely on his own judgment, but asked ה' "Should I go up to one of the cities of יהודה?" ה' answered, "Go up". דוד followed up with a second question, "Where should I go up?" to which ה' answered, "To חברון."

LIFE LESSON

We can learn from דוד to appreciate and yearn for the קדושה and the מצוה of living in ארץ ישראל. If we cannot live there, we can still love ארץ ישראל and long to be there when we can.

BACKGROUND INFO

The אורים ותומים answered only one question at a time except in cases of extreme urgency.

JUMPSTART QUESTION

Why does דוד specify going to one of the cities of יהודה? With שאול's death, he is now king and can go anywhere he wants!

דוד, in his humility, did not want to assume kingship so boldly, and wished to stay within his own שבט for the time being. He only made a move after being explicitly commanded by ה', so as to not appear as if he was pursuing rulership. (קהילת יעקב)

JUMPSTART QUESTION

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן seems to be an extra phrase - after what? What is the importance of דוד's question following it?

דוד waited until after the mourning period for שאול was over, out of respect for שאול and to make it clear he was not running in pursuit of honor. (קהילת יעקב)

קהילת יעקב וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּה' וכו' בא להורות תמימותו על דוד שלא רצה תכף אחר מיתת שאול ללכת אלא המתין עד שיעברו ימי אבלו של שאול. זהו אחרי כן דכ"מ שנא' אחרי מופלג הוא. זה שלא יאמרו עליו שרודף אחר השררה - הראיה שתכף שמת שאול בא למלך. ולעי' שאל מאתו ית' אם נק' זה רודף אחר השררה מה שהולך אל ערי יהודה שיותר ראוי היה להמתין שהם יבואו אחריו למושחו ולעי' שאל רשות. ויאמר ה' עלה אז חזר ושאל אם ילך לארץ מולדתו שהיא בית לחם, או אל מקום אחר. ח"ש אנה אעלה ויאמר ה' חברונה שזכות אבות הקבורים שם יגן עליך לפי ששם מערת המכפלה והיא מקום פתוח לתפלות ב"י.

מצודת ציון אנה. לאחה מקום, כמו (דברים א כח): אנה אנחנו עולים:

חומת אנך האעלה באחת ערי יהודה. מגיד הכתוב צדקתו כי נכסף נכסף לעלות לארץ ישראל ארץ אשר ה' דורש אותה כי כמו צער בנפשו לשבת בח"ל ולזה תחילה וראש שאל על ישיבת ארץ ישראל גלה צדקתו. והנה צור"ף ענותנותו כי הגם כי מת שאול והוא מלך לא רצה לילך כי אם לאחת מערי יהודה שבטו ונחלתו.

ילקוט מעם לועז על שמואל ב: ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברנה אפשר שנקבע לו העיר חברון ששם מקום קבורת אדם הראשון שנתן לדוד ע' שניו ובזוהר אמרו כדי להתחבר עם האבות שבזכותם זכה למלכות.

פרק ב'

LIFE LESSON

דוד has many good reasons to return to ישראל. Still, he clarifies the proper course of action by asking ה' (רלב"ג). ה' שאול's downfall resulted from relying on his own calculations when making decisions. In contrast, דוד makes decisions only after checking they are the רצון ה'. (מלבי"ם, אברבנאל). Although we cannot ask the אורים ותומים, like דוד, we can ask a רב. Even when we are fairly confident that we know the right course of action, consulting with דעת תורה is very important. A רב does not only answer questions about כשרות and שבת; there are endless situations, both בין אדם לבין אדם and בין אדם לחבירו, where a שאלה is warranted. This includes questions about honesty, relationships, priorities, כיבוד הורים, לשון הרע, and work, to name a few.

Share an example of a מצוה that fits into this category.

BONUS בקיאות

What is special about חברון? Who is buried there?
The מערת המכפלה is located in חברון.

BONUS בקיאות

כלב, the נשיא of יהודה, visited חברון to daven at the מערת המכפלה during the episode of the מרגלים, and was later given the city as a reward. (רש"י על במדבר, יהושע יד:ו-יג)

ON THE BOARD

אצרת האכסלה – חברון

- אכס - חוה
- אברהם - שרה
- צחוק - רבקה
- עקה - לאה

קבר רחל is buried in בית לחם in קבר רחל.

HIGHER ORDER THINKING

Why might חברון be a good place for דוד to go at this point?

- It is the burial place of the אבות and אמהות, whose זכות would protect him in this new chapter of his life, and an especially auspicious place to daven. (קהילת יעקב)
- It is also the burial place of אדם הראשון, who gave דוד seventy years of his life. (מעם לועז)
- The people of יהודה were supporters of דוד and would encourage other cities of יהודה to accept his upcoming kingship, without requiring miraculous intervention. (רלב"ג)

יראת שאול ועוד כי כבר משך לב עם יהודה אליו במה ששלח להם משלל אויבי ה' עם שכבר נתפרסם להם בזה טוב הצלחת דוד שנצח אויביו במתי מעט ורוע הצלחת שאול שנפל ביד אויביו עם היות כל ישראל עמו ועוד כי גם בהיות שאול מלך על ישראל אוהבים מאד את דוד בראותם הצלחתו כמו שקדם הנה עכ"ל לא רצה דוד ללכת שם אם לא בשישאל תחלה את פי ה' ולזה שאל אם יעלה באחת ערי יהודה וכאשר ענהו הש"י על ידי אורים ותומים שיעלה שם שאל עוד באיזה מהם יעלה ובאתהו התשובה שיבא לחברון ושם בא בדבר הש"י. השני הוא להודיע כי שם שאר מקומות יותר נאותים אל שיגיע להם תכלית מה מקצת מקומות אחרים ואף על פי שהש"י שליט להגיע אשר יחפוץ הנה יבקש כזה ברוב הענינים הסבות הנאותות מצד ההשגחה הכוללת כשהיה אפשר זה ולא יחדש הש"י המופתים אלא כשהביא לזה הכרח כמו שזכרנו פעמים רבות ולזה בחר השם יתברך שיבא דוד לחברון להגלות הענין אצלו שמשם תצמח לו המלוכה בקלות יותר ולזה תמצא שתכף שבא דוד שם התעוררו אנשי יהודה מעצתם למשוך דוד למלך עליהם עם שכבר היה אפשר שלב בני חברון היה יותר שלם את דוד מלב זולתם מבני יהודה וכאילו סבבו הם מפני בא דוד לחברון למשוך לב יהודה למשוך דוד למלך עליהם.

רש"י על במדבר יג:כב **ויבא עד חברון**. קלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יחא נסת לחבריו להיות בעצתם, וכן הוא אומר (דברים א'), "ולו אתן את הארץ אשר דרך בה", וכתוב (שופטים א') "ויתנו לקלב את חברון" (סוטה ל"ד).

יהושע יד:ו-יג ויגשו בני יהודה אל יהושע בגלגל ויאמר אליו קלב בן יפנה הקניז אתה ידעת את הדבר אשר דבר ה' אל משה איש האלקים על אדותי ועל אדותיך בקדש ברנע... וישבע משה ביום ההוא לאמר אם לא הארץ אשר דרכה רגלך בה לך תהיה לנחלה ולבניך עד עולם כי מלאת אחרי ה' אלקי... ויברכהו יהושע ויתן את חברון לקלב בן יפנה לנחלה: על כן היתה חברון לקלב בן יפנה הקניז לנחלה עד היום יען אשר מלא אחרי ה' אלקי ישראל:

רלב"ג סוף פרק כא הראשון הוא במדות והוא להודיע שראוי לכל אדם שיעשה מה שיעשהו אחר ישוב רב ועצה ראויה ולא יסמוך על עצתו הנראית לו מתחלת הענין ולזה תמצא שאעפ"י שידמה שהיה מבואר היות ראי לוד שיבא באחת ערי יהודה אחרי מות שאול לפי שלא ברח משם דוד אלא מפני

פרק ב'

(ב) ויעל שם דוד וגם שתי נשיו אחינעם היזרעלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי:

On hearing ה'’s response, דוד immediately went together with his wives, אחינעם and יזרעאל and אביגיל, who was previously the wife of נבל. This was a display of בטחון in ה'’s instructions, as he fully trusted that his family would be safe. (מלבי"ם, כלי יקר)

Besides for the practical benefits of having his family together, דוד also wanted to make sure that he would be able to continue guiding his household along the correct path in ה' עבודת. (רלב"ג)

LIFE LESSON

If you know you are doing the right thing, do it fully without any doubts!

JUMPSTART QUESTION

Why does the פסוק specifically use the שרש ע.ל.ה.? Why not ה.ל.ב.? If you look on the map, חברון is east of צקלג, not north!

A¹: דוד's trust in ה', as mentioned above, catapulted דוד into a higher level of ה' עבודת. (כלי יקר)

A²: Travels to ישראל ארץ are generally referred to as עליה in a figurative sense, as they represent a step up in רוחניות. ("ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות").

BONUS

מפלאות תמים דעות ית' שדוד ראשונה נמלך על יהודה ואחר כך על ישראל, והיה זה סימן ואות שזרעו אחרי כן בחלוקת המלכות ישרא מלך ביהודה כמו שהיה דוד ראשונה, כי במה שהחזיק בראשונה הוא היה הניתן לו ולזרעו מאת האלקים. וראוי שתדע שההמלכה והמשיחה הזאת שעשו בני יהודה אל דוד היה להורות קבלתם אותו למלך, ומשיחת שמואל אותו היה אות שהאל ית' בחר בו וכבר זכרתי זה:

מלבי"ם (ב-ג) השאלות: מה החדוש שלקח נשיו, ולמה לא התישבו אנשיו בחברון עצמה?: ויעל סיפר כי אחר שהגיעו דבר ה' לא פחד מאומה ולקח עמו תיכף את נשיו, מה שלא היה עושה זה אם היה עוד איזה ספק ופחד בלבו.

כלי יקר ויעל שם דוד וכו' לשון עליו שנתעלה להיות רגל רביעי מהמרכבה עליונה והגיד מעלת דוד שלא עלה הוא לבדו תחלה לרגל הארץ ואחר כך ישלח אחרי נשיו וביתו אבל בטוח בדבר השי"ת ויעל שם דוד וגם שתי נשיו וכו' כלם יחדיו עלו שם בבת אחת נשענים על דבר השי"ת זהו שאמר וגם שתי נשיו וכו' וכן אנשיו אשר עמו גם הם העלה יחדיו איש וביתו וישבו בערי חברון שעם היות הצווי האלקי עליו לבד שיעלה חברון עם כל זה החמיר להעלות אנשיו כלם שם ולהיותם מרובים לא יכלו לשבת בחברון העיר הגדולה אבל ישבו בערי חברון ר"ל בערי הפרזי רק של חברון לקיים דבר ה' אפילו באנשיו.

רלב"ג סוף פרק כא הרביעי והוא במדות הוא להודיע שראוי לאדם כשיעתק ממקום למקום שיעתיק אשתו וביתו עמו בהעתקו כי בזה תועלת לשמור עצמו מהרהור עבירה ולתת לאשתו חקה מהעונה כדי לשמור אותה מהחטא ובה עוד תועלת להשיג במוסר בני הבית ולא יתעלם מהם ולזה תמצא שספר שהעלה דוד עמו שתי נשיו ושכבר העלה עמו את אנשיו איש וביתו.

בראשית מה"ט: מקרו ועלו אל-אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלקים לאדון לְכַל־מִצְרַיִם וְדַה אֵלֵי אֶל-תַּעֲמֵד:

רש"י שם ועלו אל אבי. ארץ ישראל גבוה מכל הארצות.

מלבי"ם וישאל דוד אחר שספר עד הנה כי דוד לא החזיק מלכות בחזקה כעבד מורד באדוניו לא בתחלתו כי נמשח על פי נביא, ולא בחיי שאול שהיה נכנע לפניו כעבד נאמן, ולא ברדפו אותו כי נפל אויבו שני פעמים בידו ולא שלח ידו במשיח ה', ולא גם אחרי מותו כי הרג את המבשר מיתתו וספד גם קונן עליו, יספר כי גם עתה לא היה בדעתו לשוב ולבקש עטרה, וחשב אולי יגיע המלכות לבן שאול, ואולי לא הגיע עדיין הזמן שימלך, ואז הלא יהיה בסכנה בשובו לארץ, ולא עשה דבר עד נמלך באלקים, ושאל אם ישוב ולאיה מקום ישוב, ולא סמך על עצתו ושכלו, כי זה היה מעלת דוד נגד שאול, שהשליך על ה' יהבו.

אברבנאל ויהי אחרי כן וגו'. עם היות ששמע דוד שמת שאול לא נתעורר ללכת אל ארץ ישראל מבלי צווי אלקי, כי היה ענינו מתחלף מתכונת שאול, כי הוא לא היה שומר מצוה והיה עושה מעשיו לפי דעתו ולא נשען על המצוה האלקית ולכן נענש עליו, אמנם דוד היה בהפך מזה כי לא היה נשען על דעתו כי אם על הצווי האלקי והיה על כל דבר שואל בה', וכמ"ש בדברי הימים (דברי הימים א' י' י"ג) וימת שאול במעלו אשר מעל בה' על דבר ה' אשר לא שמר וגם לשאול באוב לדרוש ולא דרש בהשם וימיתוהו השם ויסב את המלכה לדוד בן ישי, הנה שאול שלא היה דורש בה' המיתו ה' דוד שהיה דורש באלקיו המליכו על ישראל, ח"ש כאן וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת ערי יהודה וגו', (ב-ד) והקל ית' צוהו שיעלה ועלה עם נשיו ואנשיו אל חברון ושם המליכוהו עליהם אנשי שבט יהודה. ואחשוב אני שהתעורר דוד לשאול בהשם על זה קודם שיבא אכיש מלך גת, כי פחד אולי בשובו מהמלחמה בדעתו שמת שאול ושדוד היה נמשח על ישראל למלך יתפוש בו ולא יניחורו להלך, לפחדו ממנו שימלך וילחם בפלשתים או יכריעהו לנדור לו נדרים כאשר עם לבבו שיהיה נכנע אליו כל ימיו, הנה בעבור זה בחר דוד ללכת אל ערי יהודה קודם שיבא אכיש מהמלחמה, והקל ית' מפני זה גם כן צוהו שיעלה משם ועלה בעוד שהיו הפלשתים במלחמה קודם שובם. וראה

פרק ב'

(ג) וְאֲנָשָׁיו אֲשֶׁר עִמּוֹ הֶעֱלָה דָּוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי חֶבְרוֹן:

דוד's men went up with דוד, bringing along their entire households, and settled in the small cities that were close to חברון.

JUMPSTART QUESTION

Why did דוד bring his men along? ה' only commanded for דוד to go to חברון!

דוד was טוב מכיר to his men who had been at his side throughout his time on the run. He would also benefit from their practical assistance by having them close by. (רלב"ג)

LIFE LESSON

When things go well for you and you "move up" in life, do not forget about the people who helped you along the way and made your success possible.

HIGHER ORDER THINKING

Why did דוד's men not settle in חברון itself, but only in the suburbs?

A¹: They were too numerous to comfortably settle in the city itself. (כלי יקר פסוק ב')

A²: דוד trusted in ה' command; he did not feel the need to surround himself with his men to protect him. (מלבי"ם)

A³: דוד did not want to intimidate the people of חברון with his large contingent of soldiers. Nevertheless, he did bring them all along to be close by so as not to be ungrateful to them or to abandon them like a flock without a shepherd, as they relied on him very much. (קהילת יעקב)

A⁴: It is unwise for a new leader to begin his leadership with his old friends as close advisors; they will likely not be sufficiently in awe of him due to their shared history. Despite דוד's leadership of the group, they were apparently comfortable enough with him to threaten to stone him when צקלג was destroyed! (רלב"ג)

רלב"ג סוף פרק כא השלישי הוא במדות הוא הודיע שראוי לאדם לגמול טוב לאשר גמלהו טוב ולזה תמצא שהעלה דוד עמו את אנשיו אשר הלכו אתו בהיותו נרדף כדי שישמחו בהצלחתו ויטב להם בה ולזה הושיבם בערי חברון כדי שיהיו קרובים אליו עם שבזה ישלם לו ג"כ העזר הראוי... החמישי הוא במדות והוא הודיע שאין ראוי למלך שישים אצלו ועם חברתו האנשים אשר יתהלכו עמו קודם היותו מלך כי מפני מה שראו מענינו נהיה ביניהם מהחברה קודם היותו מלך לא תהיה יראתו על פניהם ויהיה זה סבה להקל במלכות הלא תראה כי אע"פ שהיה דוד לשר לאלו האנשים שהיו עמו הנה היו מקילים בו עד שכבר תמצא שאמרו לסקלו על דברת שריפת צקלג ולזאת הסבה תמצא שלא הסכים דוד להושיב את אנשיו בחברון אך הושיבם בערים הסמוכים לחברון כאמרו וישבו בעיר חברון ולזאת הסבה תמצא ביואב שהיה בחברה ההיא שכבר הקל בדוד בדבר בכיו על אבשלום בנו כמו שנזכר באלו הספורים.

מצודת דוד (ג) בערי חברון. בהערים הסמוכים לחברון.

מלבי"ם וכן את אנשיו שהיו עמו לא העלה עמו בדרך גדוד שיעטרוהו סביב כאלו דעתו להיות מוקף מאנשי חיל לעת הצורך, רק הושיבם בערי חברון רצה לומר בערים הסמוכים לחברון הושיבם מפחדים, באופן שהוא נשאר בחברון לבדו כי בטח באלקי מעוזו.

קהילת יעקב ואנשיו אשר עמו העלה דוד איש וביתו שלא רצה להיות כפוי טובה עמהם אע"ג שהיה ראוי לו להניחם שם עד שמתחלה ימלך הוא והדר לשלוח לקראתם אלא שלא רצה שישארו כצאן אשר אין להם רועה, אלא שלא הביאם עמו לחברון שלא יאמרו בא למלך בכח אנשיו וע"י עוצם ידו, ולפי' הביא עמו אנשיו להעתירנו. לזה הושיבם בערי חברון דהיינו בפרוות הסמוכות לחברון עד יראה איך יפול דבר ואז יכניסם לעיר:

פרק ב'

(ד) וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ שָׁם אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל בֵּית יְהוּדָה
וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר אַנְשֵׁי יִבְשׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת שְׂאוּל:

The men of יהודה came and anointed דוד as king over the שבט of יהודה.
At that point in time, it was told to דוד that the men of גלעד יבש had buried שאול.

JUMPSTART QUESTION

Why did these people tell him this information?

A¹: The informers meant to praise the people of גלעד יבש. They recognized the tremendous חסד של אמת the people of גלעד יבש did for שאול. (כלי יקר)

A²: Alternatively, it is possible that these informers had some malicious intent. Somewhat like the עמלקי in the previous פרק, they may have assumed that דוד would feel hateful towards שאול and therefore punish those who showed kindness and loyalty to שאול, even after his death. If that was their intention, their words were "מליבים!" (מליבים) They obviously miscalculated דוד's sterling "אבק לשון הרע". (כלי יקר)

HIGHER ORDER THINKING

How could the two answers be so different? The words of the informers did not change!

LIFE LESSON

Even a positive message, if said with *intention* to make fun of someone or cause other people to be upset or jealous, is a problem of רכילות or אבק לשון הרע. (Excessive praise is a problem even without a negative intention; see ספר חפץ חיים, below, for further details.)

BONUS בקיאות

לשון spoke דואג, שמואל א' in
about דוד by praising
him excessively, in order to
provoke שאול's jealousy.

(שמואל א' טז:יח ורשיי שם)

ויבואו והנה נתקיים דבר ה', כי אנשי יהודה משחו אותו למלך, כי מלכות הכללי לא היה עדיין זמנו כי היה ראוי לצאת שני מלכים מבנימין כמ"ש ומלכים מחלצין יצאו כדברי חכמינו זכרונם לברכה. ויספר עוד, כי בצדקו לא נהג כיתר שרים המולכים תחת אדונייהם שדרכם להרוג כל אוהבי מלכם ולמחות כל זכר למו למען תתקיים מלכותם (בשגם שהרגיש שלא נמשח רק מיהודה לא מישראל: נהפוך הוא כי אז הגידו לו שאנשי יבש גלעד הם קברו את שאול ומסרו נפשם לקחת גוייתו מחומת בית שן (בזכרם החסד שעשה להם בתחלת מלכותו נגד נחש העמוני) זה סימן שהם אוהבי שאול וביתו גם אחר מותו, בכ"ז לא קצף עליהם כי שלח לברכם:

כלי יקר ויגידו לדוד לאמר אנשי יבש גלעד וכו' ואולי הגדה זו היתה מאבק לשון הרע לאמר אנשי יבש גלעד וכו' אשר קברו את שאול כלומר אנשי יבש גלעד אויבך הם שהם נוטים אחרי שאול אויבך ואפילו אחרי מותו שהרי קברוהו ולפי זה אין צריך לומר שהפסוק הזה כמו הפוך כמו שפירש הרד"ק כנ"ל דוד עשה בחסידותו וישלח מלאכים אל אנשי יבש גלעד אדרבא להחזיק להם טובה. והפשט לשבח הגידו לדוד לאמר אשר קברו את שאול מבחינת היות שאול דהיינו בחיר ה' לא מפאת היותו אדונם אמנם דוד שלח להם וחזק ידם שעשו פועל הגון משתי בחינות האחת לפאת שאול והשנית מצד היותו אדונם זהו שאמר.

ספר חפץ חיים, הלכות איסורי לשון הרע, כלל ט, א יש דברים שאסורין מטעם אבק לשון הרע, כגון שאומר, מי היה אומר על פלוני, שיהיה כמו שהוא עתה או שאומר, שתקו מפלוני, אני רוצה להודיע מה ארע ומה יהיה, וכיוצא בדברים אלו. וכן המספר בשבחו של חברו בפני שונאיו, גם כן בכלל אבק לשון הרע הוא, דזה גורם להם, שיקספרו בגנותו. ואם הוא מרבה לספר בשבחו, אפלו שלא בפני שונאיו אסור, כי על ידי זה יגיל בעצמו לגנותו לבסוף לומר: חזן ממדה רעה זו שיש לו, או שהשומעין ישיבוהו: למה אתה מרבה בשבחו והלא מדת כף וכף בידו?

רד"ק וימשחו שם את דוד. ואעפ"י שכבר היה נמשח ע"י שמואל אעפ"י כן בעת שקבלוהו עליהם למלך משחוהו: ויגידו לדוד לאמר אנשי יבש גלעד. פי' דבר אנשי יבש גלעד: אשר קברו את שאול. או הוא כמו הפוך אשר קברו אנשי יבש גלעד את שאול:

מליבים (ד-ז) השאלות: למה מספר מה ששלח לאנשי יבש גלעד ואין בזה דבר רשום, ולשון גם אני אעשה אתכם הטובה הזאת מה ירמז במלת זאת, ולמה אמר שיתחזקו ושביני יהודה משחוהו?

פרק ב'

Read together and then expound. ה-ז פסוקים

(ה) וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל אַנְשֵׁי יְבִישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּרַכְיִם אַתֶּם לְה' אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הַחֲסֵד הַזֶּה עִם אֲדֹנֵיכֶם עִם שְׂאוּל וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ:

דוד sent messengers to the men of יבש גלעד to deliver this message:

"May you be blessed by ה' for doing this tremendous חסד with your master, with שאוּל, by burying him!"

JUMPSTART QUESTION

Why does דוד repeat "with your master, with שאוּל"? Would it not be sufficient to just say one of them?

דוד was pointing out that this was the correct thing for them to do for two distinct reasons. One was that שאוּל was their master, the king, and as such was deserving of respect. The second reason was that שאוּל was chosen by ה' and deserving in his own merit of being accorded respect. (מלבי"ם, כלי יקר)

(ו) וְעַתָּה יַעַשׂ ה' עִמָּכֶם חֲסֵד וְאֱמֶת וְגַם אֲנֹכִי אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הַדָּבָר הַזֶּה:

"And now, may ה' do חסד and truth to you in repayment for your good deeds! (מצודת דוד) I too will act towards you with kindness, so you have nothing to fear from me. Just as you were מוסר נפש for שאוּל since he saved you from נחש, I will be prepared to be מוסר נפש to protect you from possible פלשתי retaliation." (מלבי"ם)

BONUS בקיאות

חסד is a description originally used by יעקב אבינו when he asked his sons to bury him in ישראל after his death. It is a true חסד since one cannot expect reward.

(בראשית מ"ז:כט ורש"י שם)

עמכם חסד נגד החסד שעשיתם, ואחר שה' משלם שכר הטוב יעשה עמכם אמת. וגם אנכי וכו' הודיעם בל יפחדו על הסכנה שיגיעם על זה בקל מן הפלשתים, כי גם אנכי מוכן לעשות אתכם הטובה הזאת אשר בעבורו עשיתם את הדבר הזה, רצה לומר אחר שהדבר שעשו למסור נפשם על קבורת שאוּל נמשך על ידי הטובה שעשה שאוּל עמהם להצילם מנחש העמוני, כן גם הוא יעשה עמהם הטובה להצילם מאויביהם אם יהיו בסכנה עבור דבר זה:

בראשית מז:כט ויקרבו ימֵי־יִשְׂרָאֵל למוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מִצַּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֲסֵד וְאֱמֶת אֶל־נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם:

רש"י שם חסד ואמת. חסד שְׁעוֹשִׂין עִם הַמֵּתִים הוּא חֲסֵד שֶׁל אֱמֶת, שְׁאִינוּ מְצַפֶּה לְתִשְׁלוֹם גָּמוּל:

מלבי"ם (ה) עם אדוניכם שזה היה מחויב, א. מצד היותו אדוניכם, ב. מצד היותו שאוּל בחיר ה':

כלי יקר וישלח דוד מלאכים אל אנשי יבש גלעד וכו' עם אדוניכם עם שאוּל – אדוניכם, ואעפ"י שלא היה שאוּל, ושאוּל, אעפ"י שלא היה אדוניכם – כל שכן בהצטרף שניהם יחדיו אדוניכם ושאוּל...

מצודת דוד (ו) הטובה הזאת. גמול הטובה הזאת:

מצודת ציון ואמת. ענינו כמו חסד, וכן (לקמן טו כ): והשב וגו' חסד ואמת:

רד"ק הטובה הזאת. גמול הטובה הזאת:

מלבי"ם ועתה יעש ה' אחר שבמדה שאדם מודד מודדים לו, בודאי יעש ה'

פרק ב'

(ז) ועתה תחזקנה ידיכם והיו לבני חיל כי מת אדוניכם
שאול וגם אתי משחו בית יהודה למלך עליהם:

"And now, strengthen yourselves to be true warriors, since שאול has died and can no longer help you fight your battles. That being said, the men of יהודה have anointed me as king over them, and I will be available to assist you as well if you are threatened by your enemies." (מצודת דוד, מלבי"ם)

LIFE LESSON

דוד could have reacted negatively towards the actions of the men of גלעד, יבש גלעד, or he could have not responded at all (and perhaps still be considered as "passing" that test). However, he went out of his way to show his support for their heroism.

LIFE LESSON

דוד does not see the people of יבש גלעד as adversaries, but rather as exceptionally loyal subjects to their king. He diplomatically praises them, makes them feel good, shows them that he trusts their loyalty and judgement, and politely encourages them to utilize his resources as the newly crowned king of יהודה. This brilliant display of good עין טובה, and tact turned a potentially volatile situation into a hopeful and pleasant interaction, an obstacle into an opportunity. (רלב"ג)

Read together פסוקים ח-ט

(ח) ואבנר בן נר שר צבא אשר לשאול לקח את איש בשת בן שאול ויעברוהו מחנים:

אבנר, previously שאול's general, took איש בשת, the only living son of שאול, and brought him over to מחנים, a place good for a public gathering due to its proximity between two שבטים. (רד"ק)

HIGHER ORDER THINKING

Ask student to find מחנים on the map. What does the word ויעברוהו probably refer to in this context?

The ירדן (רד"ק)

מלבי"ם ועתה רצה לומר עתה כי מת אדוניכם שאול ואין מי שילחם בעדכם צריכים אתם להתחזק בעצמכם, ובכ"ז בל תתיאשו לחשוב שאין מגן בעדכם, כי גם אותי משחו בית יהודה ואהיה לכם למשגב בצר:

מצודת דוד (ח) ויעבירוהו מחנים. שם היה מקום מוכשר להמליכו:

רד"ק ויעבירוהו מחנים. רצה להמליכו תחלה מעבר הירדן והעבירוהו מחנים כי הוא מצוע גבול שני שבטים ורצי שהרי מחנים גבול בני גד וגבול בני מנשה ואף על פי שידע אבנר כי דוד נמשח למלך על ידי שמואל היה מתחזק להעמיד עדיין מלכות שאול כפי כחו, ובמדרש ויאמר אלקים אל יעקב אני קל שקי פרה ורבה וגו' אמרו מכאן דרש אבנר וקרב לאיש בשת בן שאול אמר הכתוב ומלכים מחלצין יצאו ועל בנימן נאמר שלא נולד עדיין ועד עכשיו לא עמד מבנימן אלא שאול לפיכך לקח איש בשת וימליכהו אל הגלעד וגו':

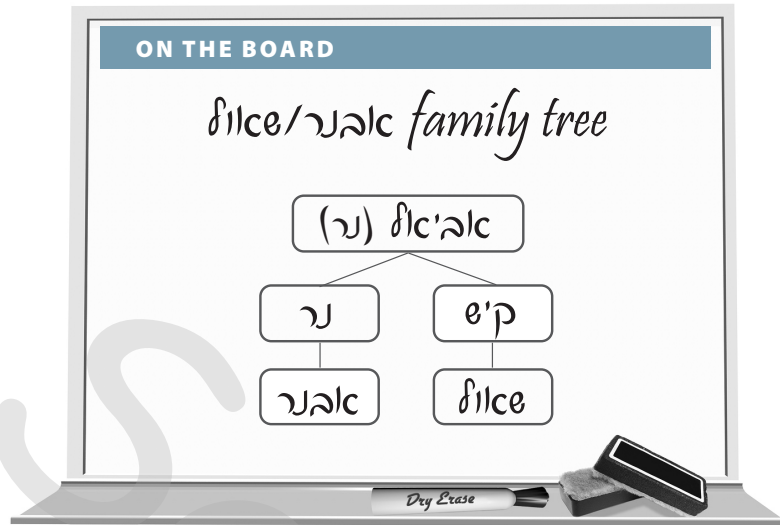
מלבי"ם (ח-ט) ואבנר וכו' וימליכהו תחלה על הגלעד שבאמת אנשי יבש גלעד היו אוהבי שאול ואחר כך המליכו על האשור וכו', עד שהמליכו על ישראל כולו:

מצודת דוד (ז) תחזקנה ידיכם. רצה לומר: התחזקו בעצמם והיו לבני חיל ללחום מלחמתכם: כי מת אדוניכם שאול. שהיה לכם מאז לעזר ללחום בעבורכם: גם אותי משחו. כאומר לא נופל אנכי ממנו, ואהיה גם אני לכם לעזר:

רלב"ג סוף פרק כג הששי הוא במדות והוא הודיע שראוי לאדם כשיחשב שיהיה לו כשיכון להגיע תכלית מה יראה לו מונע מה מהגעת התכלית ההוא שלא יקצר מהסרת המונע ההוא ולזה תמצא שכאשר נתבאר לדוד שאנשי יבש גלעד השתדלו לעשות חסד גדול עם שאול והיה זה ממה שימנעם מלהסכים שיהיה דוד מלך עליהם לחשבם כי בלבו עליהם על מה שהראו אהבה חזקה למי שהיה שונא את דוד ורודף אותו הנה הראו להם שעל מה שעשו מהחסד את אדניהם שבחם ולזה בירך אותם וביאר להם שהוא מוכן להשיב להם גמול טוב על מה שעשו מזה כי זה ממה שיורה שהם אנשים שהם נאמנים למלכות ולזה יטח דוד בהם שהם נאמנים לו ולזאת הסבה הודיעם שתחזקנה ידיהם והיו לבני חיל ולא ייראו שיקרה להם רע מזה מדוד אבל שולם להם מצד זה גמול טוב.

פרק ב'

i BACKGROUND INFO

Who was אבנר? Ask students to recall incidents involving אבנר from 'שמואל א'.

- He was שאול's general, who was a tremendous חכם and צדיק as well as being an exceptionally strong warrior. Nowadays, we do not associate תלמידי חכמים with strong warriors. In those days, the greatest generals and strongest warriors - אבנר and שאול, דוד, יונתן, יואב - were צדיקים.
- אבנר was referred to as a lion of the תורה (ירושלמי פאה א:א).
- He was a close relative of שאול.
- After שאול spoke הרע about אבנר and עמשא courageously refused שאול's command to kill the בונהים of נוב.
- דוד addressed אבנר as הַלּוֹא־אִישׁ אֶתָּה וְגַם כְּמוֹךְ בִּישָׁרָאֵל, a true description of אבנר's exceptional character and unique strengths. (שמואל א כו:ט)
- אבנר was so strong, they would say of him that it would be easier to move a wall six אמות thick than to move one of אבנר's feet. (קהלת רבה) (Indeed, דוד was once trapped by אבנר's leg – see the עז למלכו curriculum guide on כו:יב.)
- His mother was the אוב בעלת אבנר. (פרקי דרבי אליעזר)
- Despite all his greatness, אבנר was responsible for persuading שאול to not believe דוד's story of the corner he cut off in the cave of עין גדי, as well as the spear and flask he took at החכילה, by suggesting alternate explanations to how דוד procured the evidence. (see below, פרק ג:כז for a more detailed discussion.)

ירושלמי פאה א:א: אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולן צדיקים היו ועל ידי שהיה להן דילטורין היו יוצאין במלחמה והיו נופלין. הוא שדוד אמר נפשי בתוך לבאים אישכבה לזהטים. נפשי בתוך לבאים זה אבנר ועמשה שהיו לבאים בתורה...

רש"י לקח את איש בושת. מקרא היה דורש שעתידין שני מלכים לעמוד מבנימין, שאמר לו הקב"ה ליעקב (בראשית לה יב) ומלכים מחלצין יצאו, וכבר נולדו כל בניו חוץ מבנימין.

רלב"ג והנה אבנר בן נר המליך איש בושת על שאר השבטים זולתי שבט יהודה שהיו אחרי דוד:

פרקי דרבי אליעזר פרק לג (ח)... בא וראה משאול בן קיש שהסיר את האבות ואת הידעונים, וחזר ואהב אשר שגא והלך אל עין דאר אל אשת צפניה אמו של אבנר ושאלה באוב, והעלת לו את שמואל...

שמואל א כו:טו ויאמר דוד אל-אבנר הלוא-איש אתה וגי כמוך בישראל ולמה לא שמרת אל-אדניך המלך כי-בא אחד העם להשחית את-המלך אדניך:

קהלת רבה ט:א...ולא לגבורים המלחמה זה אבנר, דכתיב: הלוא איש אתה וגי כמוך בישראל וגי, דאמר רבי אסי משום רבי יוחנן, נח לו לאדם להזיז פתל בניו שש אמות בעבי, מלהזיז רגלו אחת של אבנר...

פרק ב'

(ט) וַיִּמְלֹכֵהוּ אֶל הַגִּלְעָד וְאֶל הָאֲשׁוּרִי וְאֶל יִזְרְעֵאל וְעַל אַפְרַיִם וְעַל בְּנֵימִן וְעַל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּהּ:

and eventually over the entire Israel, excluding the land of יהודה (מצודת דוד). crowned as king over the areas of אפרים, בנימין, יזרעאל, אשורי, גלעד, and eventually over the entire Israel, excluding the land of יהודה (מצודת דוד). *Abner started with the areas known to be strong supporters of שאול (such as גלעד – i.e. יבש גלעד), and worked his way from there.* (מלבי"ם)

JUMPSTART QUESTION

Why did אבנר do this? What was his motivation?

אבנר was a great *צדיק* and *תלמיד חכם*, and he based his actions on his understanding of a *פסוק* in the *תורה*, in which ה' promised *יעקב* that kings will descend from a *שבט* who was not born yet: *שבט שבט בנימין* - kings (plural) will come from בנימין. *At that point in time, בנימין was the only son of יעקב not yet born.* Since there had only been one king from בנימין thus far, and *ומלכים* is plural, אבנר anointed *איש בושת* as king. (רש"י, רד"ק, בראשית רבה)

ON THE BOARD

ה' אמר ליעקב: (בה' א-ל - פרשת וישלח)

"ומלכים ימלצוּךָ יצאו"

from a *שבט*
not yet born

kings (רבים)
minimum 2

הכתוב היא אלא נענש על שכונתו לבייש את דוד כשישה מלכות.

בראשית רבה פב: ומלכים מחלציו יצאו, זה ירבעם ויהוא. רבנן אמרי אפשר אבנר אדם צדיק והוא חולק על מלכות בית דוד, אלא מדרש דר"ש והמליך את איש בשת, הדא הוא דכתיב: ומלכים מחלציו יצאו, זה שאול ואיש בשת.

סנהדרין כ: אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא נענה ... א"ר נחמן ברבי יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה:

תוספות שם ששהא מלכות וכו' אף על גב דדרשינן (מדרש רבה פרשת וישלח) ומלכים ממך יצאו זה שאול ואיש בושת מ"מ היה יכול להתקיים במקום אחר ולא היה לו לשהות מלכות בית דוד שנמשח כבר על פי נביא:

בראשית לה:יא (ט) ויאמר לו אלקים אני קל שקי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציו יצאו:

רש"י שם ומלכים. שאול ואיש בשת, שהיו משבט בנימין (בראשית רבה), שעדין לא נולדו. ופסוק זה דרשו אבנר כשהמליך איש בשת, ואף השבטים דרשוהו וקרבנו בנימין, דכתיב איש ממנו לא יתן את בתו לבנימין לאשה (שופטים כ"א), וחזרו ואמרו אלמלא היה עולה מן השבטים לא היה הקב"ה אומר ליעקב ומלכים מחלציו יצאו:

חזקוני שם מלכים מחלציו יצאו כאן פרש"י זהו שאול ואיש בושת וא"ת מהו שנינו מפני מה נענש אבנר על שהשהה מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה שהמליך את איש בשת בן שאול ומה לו להענש על כך הלא גזירת הכתוב היא כמו שפרש"י אלא י"ל לא נענש על שהמליך את איש בושת שהרי גזירת

פרק ב'

JUMPSTART QUESTION

Did אבנר act correctly by appointing איש בושת as king?

No. One of the reasons אבנר was ultimately punished was because he delayed the kingship of דוד unnecessarily. אבנר did not need to take matters into his own hands after שמואל had already anointed דוד (סנהדרין כ. ותוספות שם). Additionally, although אבנר's actions were mostly motivated לשם שמים, his decisions and actions were partially influenced by subtle נגיעות against דוד.

(הזקוני על בראשית לה:יא)

HIGHER ORDER THINKING

Then how else could this promise have been fulfilled?

The next king does not have to be at this time. A future king may descend from בנימין שבט.

Indeed, this פסוק is applied to the future kings יהוא and ירבעם, of the later kingdom of ישראל, descendants of אפרים and מנשה (not yet born, like בנימין רבה). (בראשית רבה)

ה' is perfectly capable of ensuring that נבואות and ברכות are fulfilled without any human intervention. It is especially improper to intervene to ensure the fulfillment of a נבואה when doing so goes counter to the תורה or the words of a נביא [such as שמואל].

BONUS בקיאות

להבדיל when he enslaved the Jewish nation, but he was still punished for taking matters into his own hands.

Read together and then expound. -יא

(י) בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אִישׁ בֶּשֶׁת בֶּן שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ עַל יִשְׂרָאֵל
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ אַךְ בֵּית יְהוּדָה הָיוּ אַחֲרַי דָּוִד:

איש בושת, the son of שאול, was forty years old when he became the king, and he ruled for two years over בני ישראל, excluding the שבט of יהודה which followed דוד.

HIGHER ORDER THINKING

Look ahead to the next פסוק. What question might you have?

There is a five-year discrepancy!

מצודת דוד ועל ישראל כלה. רצה לומר: בתחילה המליכו על אלו המקומות שזכר אחת לאחת, עד שבאחרונה המליכו על כל ישראל, זולת יהודה:

יד' ק' וימליכהו אל הגלעד. אל במקום על כמו אל ההרים לא אכל חולתו המליכהו תחילה מעבר לירדן ובארץ ישראל: ואל האשורי ואל זרעאל ועל אפרים ועל בנימין. ואחרי אשר אמר על ישראל כלו למה זכר אלה המקומות, יש לפרש כי בשובו ממנחם היה זה היה אחרי מלחמת הנערים ששב אבנר אחרי המלחמה למנחם אל איש בשת ואז העבירהו אל אלה המקומות הנזכרים עד שובו לביתו בארץ בנימין אבל על ישראל כלו המליכהו זולתי שבט יהודה ופי' האשורי כתרגומו דבית אשור ופי' ואל זרעאל אינו זרעאל זה אשר בנחלת בני מנשה:

כלי יקר? ולעד"ן הטעם הראשון שהזכיר הרד"ק ז"ל רמז הפסוק באומרו שר צבא אשר לשאול כי ידוע הוא ואין צורך לפרש אבל כיון לומר שלהיותו שר צבא של שאול היה מתחזק להעמיד דגל מלכותו עם בנו. והנכון שרמז הפסוק אל דברי הדרש שאבנר לא לכבוד עצמו דורש כי אם מקרא מלא לקיים מה שנאמר ומלכים ממך יצאו מיעוט רבים שנים שאול ואיש בושת זהו שאמר שר צבא אשר לשאול ולא כתיב שר צבא שאול שהיה מובן שלהיות שר צבאו עשה כן אבל באומרו שר צבא אשר לשאול כיון לומר שבעבור אותו הייעוד אשר לשאול שרמזה התורה ומלכים ממך יצאו על כן התחזק להוציא אותו הייעוד מן הכח אל הפועל עשה כן. או יאמר אשר לשאול שמצד תועלת הכבוד אשר לשאול נתחזק בזה לא מצדו...

פרק ב'

מלכות MATH

If **דוד** ruled over the שבט of יהודה for seven and a half years (פסוק יא) and **איש בושת** ruled over the other areas for two years (פסוק י), what was going on during the missing five and a half years?

A¹: שבט יהודה ruled for two years over everyone except **איש בושת**, which concluded when he died. Five and a half years later, the rest of בני ישראל accepted **דוד** as their king. (רד"ק ש"ב ה:א)

A²: שבט יהודה ruled for two years over everyone except **איש בושת**, and then five and a half years of dwindling subjects as more people and areas defected to **דוד**. Up until the events of the upcoming פסוקים, at the two-year mark, there had been no fighting between **דוד**'s men and **איש בושת**'s men (showing that **דוד** was extremely controlled with no desire to fight, keeping his promise to שאול to not destroy his household). The process of other locales switching to **דוד**'s side began after the events of this פרק ב'. (מלבי"ם)

A³: שבט יהודה ruled for five and a half years over the places specified in פסוק ט', slowly gaining support, and then for two years over everywhere except יהודה. (מצודת דוד) A slightly different variation: For five years following שאול's death there was no king over ישראל, then were two years of **איש בושת**'s reign, followed by a six-month transition period to **דוד**'s full kingship after **איש בושת**'s death.

(רש"י על סנהדרין כ., רד"ק בפסוק הבא)

וגם עתה לא היתה שם מלחמה זולתי מה שהעיר אבנר מענין המלחמה זה לאות כי דוד לא הסכים לרדוף בית שאול חרעו אך שמר לו השבועה שנשבע לו שלא ישמיד את שמו עם שכבר היה דוד מתעסק במה שהגיע לו מן ההצלחה ולא רצה למחר את הקץ להגיע לו במהירות המלוכה עד שרצה השם יתברך אשר לו נכתנו עלילות, והנה הקל אבנר בהריגת הנערים והיה גמולו מדה כנגד מדה והוא שכבר נפל בחרב בסוף הענין:

רלב"ג סוף פרק כא השמיני הוא במדות והוא הוודיע שאין ראוי לאדם לדחוק את השעה ולמחר את הקץ בדברים העתידים לו אך ראוי שימתין בו אם בסבות הנאותות פן ימהר יותר מן הראוי ויסיר ממנו הטובות ההם הלא תראה כי דוד לא השתדל להלחם עם בית שאול להביא אליו המלוכה ולזה תמצא שספר ששתי שנים מלך איש בושת על ישראל קודם שהיתה מלחמה בין אנשי איש בושת ובין אנשי דוד וגם אז לא היתה ביניהם מלחמה לולא שעורר המלחמה ההיא אבנר וגם אחרי זה לא השתדל דוד בהמתת איש בושת כדי שתגיע המלוכה אבל לקח נקמתו מההורג אותו. התשיעי הוא הוודיע ישר לב דוד ושמו הברית שכת עמו שאלו לבלי ישמיד את שמו מתחת השמים ואף על פי שהיה שאול רודף אותו בכל עז כמו שקדם הנה שמר דוד את הברית שהיה ביניהם ולא הצר כלל לאיש בושת להשתדל בהרמתו אבל הספיק לו מה שזכה מהמלכות.

מלבי"ם השאלות: מ"ש שאיש בושת מלך שנים שנה, פליאה מאד, הלא תיכף אחרי מות שאול מלך איש בושת ואחרי מותו משחו כל ישראל את דוד ודוד מלך על בית יהודה שבע שנים ואם כן מלך איש בושת שבע שנים לא שתיים: **ושתיים שנה מלך**, אך בית יהודה פ' הכתוב לדעת, שתיים שנה מלך מלכות כזה שאך בית יהודה היו אחרי דוד, ויתר העם היו תחת מלכותו, מלכות כזה לא מלך על שתי שנים, כי באמת מלך שבע שנים (אחרי שתיכף במותו המליכו את דוד על כלל ישראל, ודוד מלך על יהודה שבע שנים, שאז מלך איש בושת על ישראל) רק בשתיים שנים הראשונים היה מלך על כל ישראל ולא היה לדוד רק שבט יהודה לבדו ובחמש שנים האחרונים מעת שהתחילה המלחמה בין בית שאול ודוד שמאז היו בית שאול הולכים ודלים בכל עת (שמדי יום יום נפלו מישראל אל דוד אחד אחד כמבואר (בדה"א י"ב) כי לעת יום ביום יבואו אל דוד לעזרו וכו' ואלה מספרי ראשי החלוץ וכו' רצה לומר שאלה באו כסדרן בחמש שנים האחרונות זה אחר זה עד שבאו כל ישראל הנשארים במות איש בושת, שעל זה אמר שם וגם כל שארית ישראל לב אחד להמליך את דוד) מעת ההיא שהתחילה המלחמה ביניהם הגם שלדוד לא נחשב לו עדיין שהוא מלך ישראל רק שהוא מלך יהודה כי לא המליכוהו עדיין רוב ישראל (ולכן חשב שמלך שבע שנים על יהודה) בכל זאת מאז לא מלך איש בושת על כל ישראל, ולא נחשב לו גם כן רק שתי שנים:

רד"ק ש"ב ה:א (י) ויבואו כל שבטי ישראל. מכל שבטי ישראל באו אליו ואפי' משבט בנימין כי לא היה להם עוד תקוה בבית שאול זה היה חמש שנים אחר שמת איש בושת וחמש שנים היתה המלכות בטלה שלא מלך דוד על כל ישראל עד סוף חמש שנים וששה חדשים כי איש בושת לא מלך אלא שתי שנים:

סנהדרין כ. אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא נענה ... א"ר נחמן ברבי יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה:

רש"י שם ששה מלכות בית דוד. שהעמיד את איש בושת למלך ואם לא המליכו אבנר היו ממליכין את דוד ומשמלך איש בושת עד יום שמלך דוד על כל ישראל היו שתי שנים ומחצה שתי שנים לאיש בושת וחצי שנה בין מיתתו למלכות דוד שמשמת שאול מלך דוד בחברון וכתוב בחברון מלך שבע שנים וששה חדשים צא מהן חמש שנים שבין מיתת שאול למלכות איש בושת דתניא בסדר עולם (ולקמן דף קז) והימים אשר מלך דוד על וגו' נמצאת מלכות ישראל בטילה חמש שנים אלמא חמש שנים היו בלא מלך נשתירו שתי שנים ומחצה ממלכות איש בושת למלכות בית דוד:

מצודת דוד על ישראל. רצה לומר: על כל ישראל, ומלך על כולם שתי שנים, וחמשת השנים וששת החדשים הקודמים, לא מלך עדיין על כל ישראל כי אם על המקומות שזכר למעלה, ועוד אחת לאחת על מה מהמקומות, וכל ימי משך מלכותו היה כחשבון שמלך דוד בחברון:

רלב"ג והנה זכר כי בן ארבעים שנה היה איש בושת בן שאול במלכו ושתיים שנה מלך והנה אם לא מלך כי אם שתי שנים יחוייב אחד משלשה דברים אם שימתין אבנר להמליכו אחרי מות שאול חמש שנים וחצי תכף מיתת שאול כדי שלא יחזיק דוד בכל ממלכות ישראל והענין השני הוא שימתין ישראל להמליך דוד עליהם מות איש בושת חמש שנים וחצי זה גם כן רחוק מאד בעיני עם שכבר מצאנו גם כן שכבר נתרצו ישראל להמליך דוד עליהם גם בחיי איש בושת ולזה לא יתכן שימתינו להמליכו אחרי איש בושת והענין השלישי הוא שיהיה קצת זה הזמן בין מיתת שאול ובין מלכות איש בושת ובין מלכות כל ישראל את דוד עליהם זה ג"כ רחוק מפני הסבות הנזכרות בעיני הקודמים וידמה בעיני שאמרו ושתיים שנה מלך הוא להעיר שמה שספר אחר זה מענין אבנר ויואב לא היה כי אם אחרי שמלך שתי שנים ולזה יהיה דבק אמרו ושתיים שנה מלך לאמרו ויצא אבנר בן נר ועבדי איש בושת בן שאול וגו' והנה בשתי השנים הראשונים לא היתה מלחמה כלל בין דוד ובין זרע שאול

פרק ב'

LIFE LESSON

דוד did not rush his kingship. He was satisfied with ה'ה promise and did not feel the need to do anything to hasten his full reign, restraining himself from fighting with איש בושת. He kept his promise to שאול and did not take any sort of revenge on his descendants, instead rather the opposite as we will see in the upcoming פרקים. דוד was able to "fargin" איש בושת his small kingdom for the years that he ruled, trusting in ה' that he would get his full kingdom in due time. (רלב"ג)

(יא) וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה דָּוִד מֶלֶךְ בְּחֶבְרוֹן
עַל בֵּית יְהוּדָה שְׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים:

דוד was king in חברון over the שבט of יהודה for seven and a half years.

(יב) וַיֵּצֵא אֲבָנָר בֶּן נָר וְעֶבְדֵי אִישׁ בִּשְׁתׁ בֶּן שָׁאוּל מִמַּחֲנֵים גְּבֻעוֹנָה:

גבעון and the soldiers of איש בושת went out from מחנים, heading towards גבעון.

BACKGROUND INFO

גבעון is a city in בנימין, which אבנר probably considered as a likely place to find support for his campaign to crown איש בושת.

נכון עמו ולא נאמנו בביתו ולכן לא חש הכתוב להזכיר בית יהודה או שלא נטה לבבו ללכת אליהם כי ידע שאין בהם תועלת. או אפשר שנכללו במה שאמר ועל ישראל כולו בתיבת כולו לרמז אל יהודה מהטעם הנזכר שלא היה ממש במלכות. אבל אין זה פשט הכתובים המורים דברים כסדרן ומעשה שהיה כך היה שמלך דוד תחילה ביהודה ונתחזק אבנר ולקח איש בושת והמליכו על ישראל כולו ר"ל זולת יהודה ומה שאמר ושתי שנים מלך כדפרישית.

רד"ק (יא) שבע שנים וששה חדשים. נמצא מלכות בטלה חמש שנים שהרי איש בשת לא מלך אלא שתי שנים:

מלבי"ם (יב) ויצא עתה יספר הסבה שהתעוררו מלחמות ביניהם אחרי שתי שנים למלכות איש בושת שאז יצא אבנר לגבעון שהיה מבנימין:

רד"ק ממחנים גבעונה. עתה אומר כי אחר שהמליכו את איש בשת במחנים קודם שעבר הירדן לשוב לביתו היה מה שהיה ויצא אבנר עם עבדי איש בשת ללכת לגבעון שהוא ארץ בנימין ויצאו אליהם יואב ועבדי דוד ופגשו על ברכת גבעון ונראה כי דעת יואב היה להלחם עמם וראה כי רבים אשר אתם וחדל עד שאמר אבנר יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו:

כלי יקר ולעד"ן על דרך מהרי"א ז"ל אבל באופן יותר נאות והבנת הכתוב כך היא **ושתי שנים מלך** דהיינו מלכות שלימה על כל ישראל יחדיו כי אך בית יהודה לבדם היו אחרי דוד באותם השתי שנים אבל אחר השתי שנים היו גם חלק מה מבית ישראל נותרים אחרי דוד כמו בית יהודה נמצא גבול השתי שנים הנזכר מפורש בפסוק עצמו שהוא לענין זה שאך בית יהודה היו אחרי דוד הם לבדם באותם השתי שנים כי אחר כך נתוספו עליהם גם כן מישראל ואפשר לומר כי אחרי מות שאול מלך איש בושת שתי שנים על כלל ישראל ויהודה כי דוד לא תקף אחרי מות שאול מלך על יהודה אלא אחר שתי שנים ויורה זה אומר ויהי אחרי כן וישאל דוד בה' שאחרי מופלג ותהיה ההפלגה שתי שנים אלו שמלך איש בושת גם על יהודה הן אמת שאפילו באותן השתי שנים היו בית יהודה נוטים אחרי דוד ולבבם להמליכו ח"ש אך בית יהודה היו אחרי דוד ר"ל בכח ולא בפועל ואחר עבור הב' שנים מלך דוד עליהם ואיש בושת על ישראל זולת בית יהודה ומ"ש ואבנר בן נר לקח את איש בושת רוצה לומר שלקחו אבנר קודם המלכת דוד על בית יהודה ולא הזכיר בית יהודה לפי שידע אבנר שלבבם עם דוד ואעפ"י שלפנים היה איש בושת מלך אין זו נחשב מלכות כי האדם השלם כאבנר יראה לעינים אשר בלב אנשי יהודה שלבם לא

פרק ב'

(יג) וַיֹּאבֶבֶן צְרוּיָה וְעַבְדֵי דָוִד יֵצְאוּ וַיִּפְגְּשׂוּם עַל בְּרֶכֶת גִּבְעוֹן יַחְדָּו וַיֵּשְׁבוּ אֵלָהּ עַל הַבְּרֶכֶת מְזֶה וְאֵלָהּ עַל הַבְּרֶכֶת מְזֶה:

גבעון at the same time. and יואב בן צרויה and אבנר's soldiers went out and met אבנר's group by the pool of גבעון. They settled near the pool, each group of soldiers on one side. According to the מלבי"ם, they met by happenstance and were sitting together pleasantly. According to the רד"ק (פסוק יואב, previous) intended to fight with them but held back once he saw the large number of soldiers accompanying אבנר.

ON SITE

גבעון Pool of

The pool of גבעון was a tremendous cistern used to store and access water, a man-made structure made of stones and plaster. (מצודת ציון)

The archeological site currently identified with בְּרֶכֶת גִּבְעוֹן (located in the current West Bank) is an astonishing 88 feet deep all together, reaching the water table, and has a stone staircase giving way to a tunnel.

(photo from Wikimedia commons - pool of גבעון)

TEACHER IDEA

Ask students to find אבנר on the map. Trace the journey of both groups to אבנר: אבנר from אשדוד and אשקלון, and יואב from בית שמש and בית גת. Note that אבנר is located between those two cities.

ובסיד, ושם מתכנסים המים, וכן (ישעיהו לו ב): הברכה העליונה: מלבי"ם ויואב וכו' ויפגשום במקרה, וישבו שבת אחים גם יחד:

מצודת דוד (יג) ויפגשום. פגעו אלו באלו, סמוך לברכת גבעון; מצודת ציון ויפגשום. פגעו אלה באלה: ברכת. הוא מקום הבנוי באבנים

פרק ב'

(יד) וַיֹּאמֶר אֲבִנֵר אֶל יוֹאֵב יְקוֹמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ וַיֹּאמֶר יוֹאֵב יְקוֹמוּ:

אבנר spoke five fateful words with devastating consequences: "Let the young men rise up and have some friendly competition! Let us see who is better trained in battle!" (מצודת דוד) אבנר was hoping to use this match as a sign to determine whose side – איש בושתי or דוד – is more fitting to be king over ישראל. כלל ישראל (חומת אנך) agreed.

אבנר was a great צדיק and certainly did not intend for anyone to actually get killed in this event; it was meant to be something like a modern-day fencing competition, with swordplay to show off the soldiers' skills and strength. Still, חז"ל held him accountable for the tragic results of his casual suggestion: since he made a sport out of matters as serious as the lives of these young soldiers, he was eventually killed by sword, מדה כנגד מדה. (מלבי"ם, רד"ק, מלבי"ם)

LIFE LESSON

Life-and-death matters are simply not something to joke about, play around with, or take lightly.

BONUS בקיאות

This פסוק is cited by רש"י in his discussion of שחוק done by ישמעאל and used as proof that שחוק can connote murder: ישמעאל would take two-year-old יצחק to the field and shoot arrows at him, pretending that it was a game when in reality he had murderous intentions. (בראשית כא:ט ורש"י שם) Although אבנר was certainly not trying to have anyone killed, he was held to task for making a game that could lead to people getting killed.

BONUS

(טו) וַיִּקְמוּ וַיַּעֲבְרוּ בְּמִסְפַּר שָׁנִים עֶשֶׂר לְבִנְיָמִן וְלְאִישׁ בֵּשֶׁת בֶּן שָׂאוּל וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר מֵעֲבָדֵי דָוִד:

They selected and arranged twelve soldiers from each side to represent them in this competition.

The men from בנימין (who had just recently been recruited to join איש בושתי - רד"ק) crossed over the pool of water so they were now on the same side as the men from יהודה. They were the first to fight. (מלבי"ם)

HIGHER ORDER THINKING

Why did they choose twelve soldiers?

They were hinting at the twelve שבטים whose loyalty was contested – should they remain under the rulership of איש בושתי or join שבט יהודה and דוד? (מלבי"ם, חומת אנך)

בשמייה עשה אל כי מלכות דוד נעשה מהקל יתברך:

רש"י על בראשית כ"א:ט מצחק. לשון ע"ז, כמו שפאמר ויקמו לצחק (שמות ל"ב), ד"א לשון גלוי עריות, כמה דתימא לצחק בי (בראשית ל"ט), ד"א לשון רציחה, כמו יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וגו' (שמואל ב' ב'), שהיה מריב עם יצחק על ה'רשה ואומר אני בכור ונטל פי שנים, ויוצאים בשדה ונטל קשתו ויורה בו הצים, כמה דתימא כמתלהלה ה'יה זקים וגו' ואמר הלא משחק אני (משלי כ"ו):

מצודת דוד (טו) ויעברו. את ברכת המים, כי היו אלה מזה ואלה מזה: לבנימין. מבני בנימין, עבדי איש בושתי:

רד"ק ולאיש בשתי. די היה לו אם אמר שנים עשר לאיש בשתי כמו שאמר שנים עשר מעבדי דוד אלא בא להודיע כי משבט בנימין היו הולכין עמו להמליכו:

מלבי"ם ויקומו ויעברו שבני בנימין עברו אל בני יהודה באופן שהם התחילו בריב, והנה עברו שנים עשר נגד שנים עשר שבטים שהיו תחת פקודת מלכות איש בושתי איש לשבט, זה שכתוב במספר שנים עשר לבנימין ולאיש בושתי שאיש בושתי כולל תחתיו יתר השבטים שבנימין ראש לכולם, ולעומת זה הוכרח שיהיו גם כן י"ב מעבדי דוד:

מצודת דוד (יד) וישחקו לפנינו. רצה לומר: יתגרו מלחמה אלה באלה דרך שחוק, לראות מי מהם יותר מלומד מלחמה:

רד"ק וישחקו. דרך שחוק יתגרו אלה עם אלה בחרבותיהם ונראה מי ידע מדרכי המלחמה יותר ודרשו רז"ל ולפי שעשה עם דם הנערים שחוק נענש ונפל בחרב:

מלבי"ם (יד-ה) השאלות: איך אמר יקומו הנערים וישחקו, וכי זה שחוק לשפוך דם ולגרות מדון ומלחמה ללא צורך, ולמה לא אמר ויעברו במספר שנים עשר מעבדי שאול כמ"ש ושנים עשר מעבדי דוד: ויאמר אבנר היה המתחיל והגורם לזה, ותחלה היה דעתו רק לשחוק בלבד להראות כחם בהאבקם יחד:

חומת אנך יקומו נא הנערים. אבנר רצה לקחת זה לסימן כי דוד נמשח למלך על יהודה ואיש בשתי על ישראל ובה ידע למי נאה המלוכה לכך בחר י"ב נערים מכל צד לרמה שכל כת אומרת שאדון שלו ימלוך על י"ב שבטים וכשנהרגו הכל לא ניכר הדין עם מי ולכן ותהי המלחמה קשה. ואח"ך כאשר הצליח צד דוד על זה בטח עשהאל והיה רוצה להמית אבנר שהוא מעכב מלכות דוד על כל ישראל. מפרשים. ולפי"ז אפשר דנתחוק עשהאל ובדיק

פרק ב'

(טז) וַיִּחְזְקוּ אִישׁ בְּרֵאשׁ רֵעֵהוּ וַחֲרְבוּ בְּצַד רֵעֵהוּ וַיִּפְּלוּ יַחְדָּו
וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא חֶלְקַת הַצְּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן:

The twelve pairs of soldiers were facing each other now. Each man simultaneously grabbed his opponent's head, intending at first to wrestle without weapons (מלבי"ם) and thrust his sword into his opponent's side. Each pair of soldiers fell dead at the same moment.

The location of this battle, within the city of גבעון, was thereafter called חֶלְקַת הַצְּרִים (צור is a way to refer to a type of sword - רד"ק, רש"י - or can refer to the extreme strength displayed in this no-survivor battle - רד"ק).

LIFE LESSON

Even in a situation where the intentions are innocent, initiating even a fun מחלוקת is dangerous and may lead to tragic consequences that could have been so easily prevented with some forethought as to where this "competition" might lead. Once a מחלוקת starts, it can quickly and easily spiral out of control. Before suggesting or agreeing to an activity, take a moment to think about what might happen next. Could someone get hurt? What might the consequences be?

JUMPSTART QUESTION

Students might ask about color war.

The idea of color war has been generally accepted, but caution is warranted. It is imperative that the stress be more on אחדות, leadership, creativity and חסד and less on the competition. Of course, any potentially dangerous competitions must be avoided.

(יז) וַתְּהִי הַמְּלַחְמָה קָשָׁה עַד מְאֹד בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּנְגַף אַבְנֵר וְאַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עֲבָדֵי דָּוִד:

The ensuing battle with the remaining soldiers on that day was very difficult. The soldiers of דוד were defeating אבנר, who had started the skirmish. (מלבי"ם) Since there was no winner once the first twenty-four soldiers were killed simultaneously, the remaining soldiers continued the fight until it became a full scale battle. (מצודת דוד, מלבי"ם)

BONUS בקיאות

What do we know about them?

- general יואב, יואב
- אבישי, whom we met in 'א, שמואל א', when he accompanied דוד to procure שאול's spear and water jug at night.
- עשהאל, whom we will meet now. (resume reading פסוק)

TEACHER IDEA

Ask students to look ahead at פסוק י"ח and name the three sons of רכיה.

שלא התגבר אחד על חבירו אלא כלם נהרגו כאחד איש על ידי אחיו:
מלבי"ם ויחזיקו תחלה לא היה דעתם ללחום בחרבות רק החזיקו איש בראש רעהו כדרך הנאבקים יחד, ומזה נצמח שתקעו כל אחד חרבו בצד רעהו עד שנפלו יחדיו, כפוסטר מים ראשית מדון, ועל ידי כן,

מצודת דוד (ח) ותהי המלחמה קשה. עם כי מתחילה קמו מתי מספר להלחם דרך שחוק, סוף הדבר היה אשר נלחמו כולם בחזקה:

מלבי"ם ותהי המלחמה קשה שאחר שבאו לידי שפיכת דמים, ומן הנאבקים שנפלו כולם לא נתברר מי הנוצח, לכן נמשכה המלחמה עד שהיתה מלחמה קשה, וינגף אבנר שהיה המתחיל בקטטה:

רש"י (טז) חלקת הצורים. (תרגום): אחסנת קטיליא, על שם החרבות, כמה דאת אמר (תהלים פט מד): אף תשיב צור חרבו:

מצודת דוד רעהו. הבא ללחום למולו: וחרבו. להכהו נפש: ויפלו יחדיו. כי הרגו זה את זה:

מצודת ציון ויחזיקו. אחזו בכח: חלקת הצורים. רוצה לומר מישור שנלחמו בה בחדודי חרב, כי חלקת הוא ענין מישור, כמו (בראשית לג יט): חלקת השדה, והצורים הוא ענין חדוד, כמו (תהלים פט מד): אף תשיב צור חרבו:

רד"ק ויפלו יחדיו. כל אחד הרג את חבירו: חלקת הצורים. ת"י אחסנת קטיליא מן ותקח צפורה צר צור חרבו שענינה חרב חדה ויש לפרש כמשמעו כמו והצורים נתצו ממנו ופירושו חלקת החזקים כי חזקים היו ובחזקה נלחמו

פרק ב'

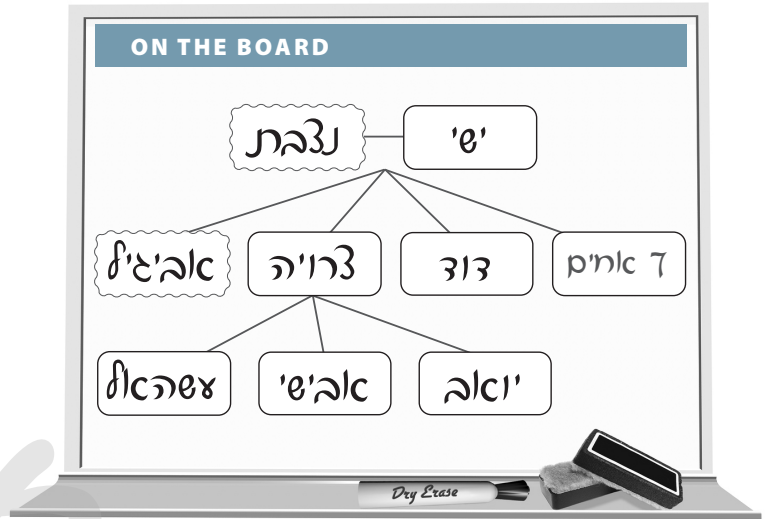
(יח) ויהיו שם שלשה בני צרויה יואב ואבישי ועשהאל ועשהאל קל ברגליו כאחד הצבים אשר בשדה:

The three sons of צרויה were there. עשהאל was known to be exceptionally light-footed, like a swift gazelle in the wild.

DID YOU KNOW?

A gazelle can reach speeds of approximately 60 miles per hour. The fastest human athlete on record reached a top speed of 27.5 miles per hour. עשהאל was famous for being able to run over a field of grain without breaking the stalks! (קהלת רבה)

(יט) וירדף עשהאל אחרי אבנר ולא נטה ללכת על הימין ועל השמאל מאחרי אבנר:

עשהאל pursued אבנר and did not deviate to the right or to the left, intent on capturing אבנר. עשהאל relied on his extreme speed to pursue אבנר, who was שאול's general, and was so unbelievably strong that nobody else had ever bothered trying to pursue him.

HIGHER ORDER THINKING

Why is עשהאל specifically pursuing אבנר?

אבנר is the leader of the "other side" and without him איש בושת would never have ruled and דוד would have easily become king over the entire nation. אבנר initiated this original match as a sign of which side should be the king. Although the battle got out of hand, by now it was clear that דוד's side had fewer casualties and עשהאל understood that to mean that דוד should be king. אבנר was the main supporter of איש בושת, and the מעבב of דוד בית מלכות and therefore עשהאל ran after him. (חומת אנך)

חומת אנך פסוק יד (יט) יקומו נא הנערים. אבנר רצה לקחת זה לסימן כי דוד נמשח למלך על יהודה ואיש בושת על ישראל ובוזה יודע למי נאה המלוכה לכך בחר י"ב נערים מכל צד לרמח שכל כת אומרת שאדון שלו ימלוך על י"ב שבטים וכשנהרגו הכל לא ניכר הדין עם מי ולכן ותהי המלחמה קשה. ואח"ך כאשר הצליח צד דוד על זה בטח עשהאל והיה רוצה להמית אבנר שהוא מעבב מלכות דוד על כל ישראל. מפרשים. ולפ"ז אפשר דנתחזק עשהאל ובדיק בשמיה עשהאל כי מלכות דוד נעשה מהקל יתברך:

מצודת דוד ולא נטה. לא נטה מאחרי אבנר ללכת וגו'.

מצודת ציון (יח) הצבים. מלשון צב, בלשון רבים:

רד"ק ועשהאל קל ברגליו. ספר זה כי בטח בקלותו לרדוף אחרי אבנר מה שלא עשו כן האחרים ולא הבין כי לא לקלים המרוץ. הצבים. ביו"ד אחד לבד ויו"ד הרבים נעלמה מהמכתב:

קהלת רבה ט"א דבר אחר, כי לא לקלים המרוץ זה עשהאל, שנאמר (שמואל ב ב, יח): ועשהאל קל ברגליו כאחד הצבים וגו', ומה היה קלותו שהיה רץ על סאסי שיבוליא ואינו משתברין. אתמול ועשהאל קל ברגליו, והיום (שמואל ב ב, כג): ויכהו אבנר באחרי חנית וגו'.

פרק ב'

HIGHER ORDER THINKING

What is the הלכה in this case? What do you think אבנר should do now?

The fact that עשהאל followed אבנר so closely made it clear to אבנר that עשהאל was pursuing him specifically and therefore considered a רודף. (מלבי"ם)

The הלכה in the case of a רודף is:

Because אבנר is a צדיק he is reluctant to kill עשהאל, even in self-defense. (רלב"ג) In the next פסוק, אבנר first attempts to persuade עשהאל to stop pursuing him.

BACKGROUND INFO

It is important to point out and reinforce the צדקות of the great personalities in this פרק and in the ספר at large. We must not childishly label them as wrong or right; a more nuanced approach is necessary to appreciate the subtleties of their actions. Was עשהאל justified in pursuing אבנר? He thought so. Should he have stopped? Probably. Was אבנר justified in defending himself? Yes. Should he have warned עשהאל? Yes - and he did, more than once. Should he have been more careful to only wound him? Yes. I tell my students that I would not teach שמואל ב' to younger students because maturity is required to appreciate the nuances of the decisions and interactions. No one person is 100 % wrong, and personalities are not black and white. There are so many decisions and factors and multiple subtle mistakes that interact and build on one another. It is important for us to learn with humility and respect towards these great men.

הוכה האדם בו ימות בקלות והוא המקום שמרה וכבד תלויים בו כמו שפירשו ח"ל והנה היה בחנית ההוא חץ משני צדדיו כדי שיוכל להכות בו לפניו ולאחריו:

מלבי"ם וירדוף יקדים כי אבנר הרג לעשהאל בדין רודף, א. כי רדף אחריו, ב. שלא תאמר שלא כיון דוקא על אבנר רק כרודף במלחמה על כל מי שיפגוש, כי לא נטה וכו' אחרי אבנר:

רלב"ג והנה היה רודף עשהאל אחר אבנר להרגו במלחמה כי הוא היה בראש והמנהיג לאיש בשת ובנפלו תגיע המלוכה לדוד בקלות וכבר אמר לו אבנר שיסור מאחריו ויטהו לו על יד ימינו או על שמאלו ויאחז אחד מהנערים ויקח לו את חליצתו כי היה קשה בעיני אבנר להמית את עשהאל ובראותו כי לא סר מרדוף אחריו הכהו אבנר באחרי החנית אל החומש והוא שכאשר

פרק ב'

Read together פסוקים כ-כא

(כ) וַיִּפֶן אַבְנֵר אַחֲרָיו וַיֹּאמֶר הֲאֵתָה זֶה עֹשֶׂהָאֵל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי:

Abner turned to see who was chasing him, and asked, "Is that you, עשהאל?" עשהאל replied, "It is I."

(כא) וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְנֵר נָטָה לְךָ עַל יְמִינְךָ אוֹ עַל שְׂמְאלֶךָ וְאַחֲזוּ לְךָ אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וְקַח לְךָ אֶת חֲלָצְתוֹ וְלֹא אָבָה עֹשֶׂהָאֵל לְסוּר מֵאַחֲרָיו:

Abner responded, "Turn to the right or to the left and start fighting with one of the other soldiers and grab his garment (מצודת ציון, מצודת דוד) or his weapon!" עשהאל understood that if he were to stop chasing him it might seem as if he gave up, which would be embarrassing to עשהאל. He therefore suggested a clean way out of fighting that would still protect עשהאל's pride, as he did not want to kill עשהאל. If עשהאל would pretend that he was actually chasing someone else, he would not be embarrassed to stop running after עשהאל suddenly. Of course he would never suggest that עשהאל to kill someone else, so he advised grabbing a garment or weapon. עשהאל understood an important facet of human nature: pride can prevent people from doing things they would otherwise do. עשהאל did not accept this suggestion, and continued pursuing עשהאל.

HIGHER ORDER THINKING

עשהאל? At this point, would עשהאל be justified in killing עשהאל?

It would seem that he would, but in the next פסוק he tries once more to dissuade עשהאל from continuing, לפנים משורת הדין, (איי היים).

(כב) וַיִּסֹּף עוֹד אַבְנֵר לֵאמֹר אֵל עֹשֶׂהָאֵל סוּר לְךָ מֵאַחֲרָי לְמָה אֲכַכָּה אַרְצָה וְאֵיךְ אֲשָׂא פָנַי אֶל יוֹאֵב אַחִיךָ:

עשהאל continued, making his point more clear: "Stop running after me! Why should I be forced to strike you to the ground and kill you? How could I face your brother יואב with your blood on my hands?"

עשהאל warned עשהאל explicitly that should he continue pursuing him, עשהאל would fight back and would need to kill him. (כלי יקר)

HIGHER ORDER THINKING

עשהאל – did עשהאל listen to עשהאל? No!

אלא עשה לפנים משורת הדין שלא יצטרך להורגו. ולפיכך התרה בו גם פעם שני בפסוק הבא, דאי מדין הלכות התראה לכו"ע זה לא היה צריך לעשות, אלא הכל לפנים משורת הדין להציל את עשהאל ממות.

מצודת דוד (כב) ארצה. שתפול מת בארץ: ואיך אשא פני. להסתכל בו, כי הלא אבוש מפניו:

רד"ק למה אככה ארצה. כתרגומו אקטלינג וארמינג לארעא: ואיך אשא פני ואיך ארים פני אל אחיך להביטו הלא אבוש ממנו אם אמיתך:

כלי יקר אז הוסיף עוד בהתראה להתרות בו ולומר לו שלא ינצל ממנו באחד מאיברי של רודף כמשפט אבל יכהו נפש ז"ש ויוסף עוד אבנר לאמר אל עשאל סור לך מאחורי למה אככה ארצה ר"ל הכאה שתפול לארץ ר"ל שתמות ותפול לארץ או פירוש למה אככה ארצה אככה הכאה שיוליכוך לארץ ר"ל לקבר או פי' אתה חושב שכביר מצאה ידך בהיותך קל ברגליך כאחד הצבים דע לך כי אככה בנקלה כמי שמכה בחנית לא בלי פחד ונקלה שאין לומר השב כן אככה זהו שאמר למה אככה ארצה

מצודת דוד (כא) נטה לך. כי הרודף אחר מי ושב מאחוריו הנה לקלון יחשב ולזה אמר לו אבנר אם מפני הכבוד לא תרצה לשוב מאחורי, עשה זאת: נטה על ימיניך וגו', להיות נראה שלא אחרי רדפת כי אם אחר נער אחר, ואחז באמת אחד מן הנערים ולא תכנו נפש כי אם קח חליצתו, ויחשבו הכל כי אחרי רדפת והשגתו:

רד"ק ואחז לך אחד מן הנערים. לחברתך שישבו עמך ואם אתה ירא ממנו: קח לך את חליצתו. פי' כלי מלחמתו וגם אתה לא תהרגנו:

מצודת ציון חליצתו. כן יקרא המלבוש, וכן (שופטים יד יט): ויקח את חליצתו: ולא אבה. ולא רצה:

מלבי"ם נטה, ג. אבנר הזהיר אותו, ויען שהוא לכלימה להגבור שישבו ריקים במלחמה, אמר לו נטה לך אל הצד ואחז לך אחד מן הנערים, עד שידומה כי אחרי רדפת לקחת חליצתו:

איי היים מצד אחר י"ל דלא דבר אבנר אל עשהאל מצד התראה הלכית כלל,

פרק ב'

(כג) וַיִּמְאֵן לְסוּר וַיִּכְהוּ אַבְנֵר בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל הַחֹמֶשׁ וַתֵּצֵא הַחֲנִית מֵאַחֲרָיו וַיִּפֹּל שָׁם וַיָּמָת (תחתו) וַיְהִי כָּל הַבָּא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָפַל שָׁם עֲשֵׂהָאֵל וַיָּמָת וַיַּעֲמָדוּ:

Still, עשהאל, in his confidence, did not deviate from his pursuit of אבנר. אבנר felt he had no choice but to strike עשהאל. While still running, אבנר struck עשהאל backwards with the blunt end of the spear, hitting him in the fifth rib. The back of the spear may have been sharpened somewhat. (רד"ק, מצודת דוד, רלב"ג פסוק י"ט) אבנר was so strong, that even with this unnatural position he completely impaled עשהאל, who died on the spot. (כלי יקר) Anyone who reached that spot where עשהאל lay dead stopped in shock. (מצודת דוד)

DID YOU KNOW?

אבנר hit עשהאל in his fifth rib, an extremely vulnerable spot on the body which protects the inner organs. (סנהדרין מט, רש"י, מצודת דוד) The most vital and delicate organs, among them the heart, lungs, liver, and kidneys, are protected from injury by the ribcage. Less delicate organs such as the intestines are more exposed in the lower abdomen. 'מה רבו מעשיך ה'!

HIGHER ORDER THINKING

Was עשהאל correct to strike אבנר?
Is there any room to criticize him?

There is general principle of a "אם בא להרגך השבם להרגו" - רודף - and אבנר certainly warned עשהאל clearly, and made multiple attempts to prevent the situation from reaching this point. However, this situation is more complicated. Why?

HIGHER ORDER THINKING

Is there anything else אבנר could have done?

The הלכה requires us to first use any other options possible before taking the life of the רודף. (רמב"ם, שולחן ערוך) Perhaps אבנר could have stopped עשהאל by wounding him severely enough that he would be unable to continue pursuing אבנר, but without killing him. By delivering a non-fatal blow - for example, striking him in his legs - he would defend himself and avoid killing עשהאל. While that seems like a lot to demand from someone who is being chased during a battle, a skilled warrior like אבנר, who can so accurately and powerfully aim at עשהאל's fifth rib while running and not looking, is held to a higher standard! *There is an opinion that אבנר's strike at the fifth rib was accidental.* (מלבי"ם)

עשהאל רדפו אחרי אבנר וכשהיו מגיעים אל המקום הוא שמת שם עשהאל היו עומדים אבל יואב ואבישי לא עמדו עליו אלא רדפו אחרי אבנר:

רלב"ג והנה דקר אותו בחנית ההוא עד שיצאה החנית מאחוריו ויפול שם ומת במקומו או יהיה הרצון באמרו אל החומש כנגד הלב והוא מענין וחמושים עלו בני ישראל והרצון בו חמושים מכלי זין וכן הלב כלי זין האדם כי ממנו תולדת החום הטבעי שהוא שומר מציאות האדם שיעור הזמן שאפשר בו שיחה:

מלבי"ם וימאן תחלה אמר לא אבה, כי הבלתי אובה הוא בלב, והממאן הוא בפה, ותחלה לא אבה בלב, ועתה שא"ל למה אככה ארצה ירא בלבו ואבה בלבו לסור רק בפה אמר שממאן כי היה לו עתה לכלימה על שהפחידו. ויכהו וכדין רודף הכהו כנ"ל, ולא היה יכול להצילו באחד מאיבריו כי הכהו באחורי החנית שאין מסוכן כל כך כמו אם היה מכהו עם הלהבת, רק שמצד שהיה מאחורי אבנר ולא ראה, קרה שהכהו אל החומש ושיצא החנית מאחוריו כי היה קרוב עד לאבנר, ועל ידי זה יפול וימת תחתיו ולא פרפר מן המקום ההוא:

כלי יקר והסיבה השנית להודיע גבורתו כי כלאחר יד ובאחורי החנית כן ותצא החנית מאחוריו וכו'. ואם היה פנים בפנים בראש החנית עאכ"ו...

רש"י (כג) אל החומש. כמו דופן חמישית, מקום שמרה וכבד תלוין שם (סנהדרין מט א). ויונתן תרגם: אל החומש, בסטר ירכיה: וימת תחתיו. (תרגום) ומית באתריה:

מצודת דוד באחרי החנית. בהברזל המחודד אשר בו, העשוי לשקוע בארץ: אל החומש. אל צלע החמישית, שהוא על הלב. ורבותינו ז"ל אמרו (סנהדרין מט א): מול מקום שכבד ומרה תלוין בו: מאחוריו. כי חלפה גופו מעבר אל עבר: כל הבא. מאנשי דוד: ויעמדו. עמדו מתבהלים וחדלו מלרדוף:

מצודת ציון תחתיו. במקומו:

רד"ק באחרי החנית. יש חניתי' שראש עץ החנית מחודד ובו ברזל מחודד עשוי לתקועו בארץ כמו שאומר בשאלו וחניתי מעוכה בארץ ופעמים מכים בו לאחור שאין פונים אל הרודף להכותו בלהבת החנית אלא מכים באחרי החנית וכן עשה אבנר לא פנה אל עשהאל אלא הכהו באחורי החנית: אל החומש. פירשו רבו ז"ל בדופן חמישית מקום שמרה וכבד תלוים בו ות"י בסטר ירכיה: תחתיו. במקומו כמו ולא קמו איש מתחתיו ור"ל שלא הלך ולא זז ממקומו אחר שהוכה אלא מיד מת: ויעמדו. כאשר שמעו עבדי דוד הריגת

פרק ב'

(כד) וַיִּרְדְּפוּ יוֹאֵב וְאַבְיָשִׁי אַחֲרֵי אַבְנֵר וְהַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְהָמָּה בָּאוּ
עַד גְּבַעַת אֲמָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי גֵיחַ דֶּרֶךְ מַדְבַּר גְּבַעוֹן:

While many others gathered around אבנר's body, יואב and אבישי pursued אבנר. The sun began to set as they reached a specific hill near גיח, along the way to מדבר גבעון.

HIGHER ORDER THINKING

Why would יואב and אבישי make it a priority to chase down אבנר?

They were אבנר's brothers and viewed themselves as גואלי הדם, close relatives responsible to avenge his death. (רלב"ג, מלבי"ם)

(כה) וַיִּתְקַבְּצוּ בְּנֵי בְנֵימִן אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיְהִיו לְאַגְדָּה אַחַת וַיַּעֲמְדוּ עַל רֹאשׁ גְּבַעָה אַחַת:

The soldiers from the בנימין side gathered around אבנר in a tight group, (מצודת ציון, רד"ק) trying to protect him from the wrath of יואב and אבישי. (מצודת דוד) They were on the top of a hill, a strategic location for battle.

(מלבי"ם, רלב"ג פסוק כ"ד)

רד"ק והשמש באה. כשהגיעו גבעת אמה באה השמש: **גבעת אמה**. נקראת הגבעה כן על ענין ידוע אצלם אולי היתה אמת המים בצד הגבעה: **גיח**. שם מקום:

רלב"ג והנה היו רודפים יואב ואבישי אחיו אחרי אבנר שהרג עשהאל אחיהם והעריבה השמש ונתחזק אבנר עם בני בנימין שהתקבצו אליו והיה גם כן עמם במקום חזק כי היו על ראש גבעה אחת אז קרא אבנר אל יואב שיסורו מרדוף איש אחיו כי אם ינצחו או ינוצחו כבר תהיה מרה באחרונה כמו שנתבאר מענין מלחמת השבטים עם בנימין על דבר פילגש בגבעה וענהו יואב כי אבנר היה סבת המלחמה במה שאמר יקומו הנערים וישחקו לפנינו:

מלבי"ם וירדפו רצה לומר הגם שרבים עמדו על גוויית ההרוג, רדפו גואלי הדם אחרי (יואב) [אבנר]:

מצודת דוד (כה) אחרי אבנר. להצילו מיואב ואבישי:

מצודת ציון לאגודה אחת. רוצה לומר לקבוצה אחת, כמו (עמוס ט ו): ואגודתו על ארץ יסדה: **גבעה**. הר:

רד"ק ויתקבצו. כשראו שהיו רודפים אחריהם התקבצו אותם שהיו הולכים ראשונים ובאו אחרי אבנר והיו לאגודה אחת להלחם עם יואב ופירוש אגודה סיעה מקובצין יחד כאילו נקשרים ונאגדים זה בזה:

מלבי"ם ויתקבצו אז הכינו בני בנימין את עצמם למלחמה, א. במה שהתקבצו לאגודה לא מפחרים, ב. מצד שעמדו על הגבעה שמשם קל לנצח:

סנהדרין מט. אתיוה ליואב דייניה אמר ליה: מאי טעמא קטלתיה לאבנר? אמר ליה גואל הדם דעשאל. הואי עשאל רדף הוה! אמר ליה היה לו להצילו באחד מאבריו! אמר ליה לא יכיל ליה. א"ל השתא בדופן חמישית כיון ליה דכתיב (שמואל ב ב, כג) ויכהו אבנר באחרי החנית אל החומש וא"ר יוחנן בדופן חמישית במקום שמרה וכבד תלווין בו - באחד מאבריו לא יכיל ליה!?

רש"י שם היה לו - לאבנר להציל את עצמו באחד מאבריו של עשאל ולא יהרגנו דהכי אמרינן [בבן סורר ומורה] לקמן רדף אחר חבירו להרוג ויכול זה להציל את עצמו באחד מאבריו של רדף ולא עשה כן אלא חזר כנגדו והרגו נהרג עליו:

משנה תורה להרמב"ם, הלכות רוצח ושמירת נפש איג: כל היכול להציל באיבר מאבריו ולא טרח בכך אלא הציל בנפשו של רדף והרגו הרי זה שופך דמים וחיב מיתה אבל אין בית דין ממיתין אותו:

שולחן ערוך, חושן משפט תכ"ה הרודף אחר חבירו להרוג והזהירוהו והרי הוא רדף אחריו אפי' היה הרודף קטן הרי כל ישראל מצויים להצילו באבר מאברי הרודף ואם אינם יכולים לכוין ולא להצילו אלא א"כ יהרגו הרודף הרי אלו הורגים אותו אע"פ שעדיין לא הרג:

מצודת דוד (כד) וירדפו. אבל יואב ואבישי רדפו עוד: **דרך**. רדפו דרך מדבר גבעון, ובאו לגבעת אמה:

מצודת ציון באה. שקעה, כמו (בראשית כח יא): כי בא השמש:

פרק ב'

(כו) וַיִּקְרָא אַבְנֵר אֶל יוֹאָב וַיֹּאמֶר הֲלִנְצַח תֹּאכַל חֶרֶב הַלּוֹא יִדְעֶתָה כִּי מָרָה תִּהְיֶה בְּאַחֲרוֹנָהּ וְעַד מָתִי לֹא תֹאמַר לְעַם לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי אֲחֵיהֶם:

אבנר called out to יואב: “Will the sword continue ‘eating’ our soldiers forever? Do you not realize that it will be very bitter in the end, when one of us will be killed? (מצודת דוד) Until when will you delay telling your men to stop pursuing their brothers?”

אבנר was decrying the pointless tragedy of the battle: There was no clear goal or reason for this fight – it had arisen from a desire to see who would win, which was clearly already decided (דוד’s army was vastly superior as we will see in the tallied losses at the end of the פרק); there was no “prize” for the winner at the end of the battle to sweeten the devastation of war, and there was no satisfaction to be had from the destruction of their own brethren! Was the sword eating its victims to win - לנצח? Either way, the outcome would be bitter. (מלבי"ם)

(כו) וַיֹּאמֶר יוֹאָב חַי הָאֱלֹקִים כִּי לֹאֵל דְּבַרְתָּ כִּי אֲנִי מֵהַבְּקָר נִעְלָה הָעַם אִישׁ מֵאַחֲרֵי אָחִיו:

יואב responded indignantly, “By the life of ה'! If you had not spoken, we would have peacefully parted ways this morning at בריכת גבעון!”

HIGHER ORDER THINKING

What is יואב referencing when he says לֹאֵל דְּבַרְתָּ?

The original suggestion that אבנר made that morning:

יְקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ

(רש"י, מצודת דוד, רד"ק, מלבי"ם)

כמשמעו, לולא דברת מה שאמרת (לעיל פסוק יד): יקומו נא הנערים וישחקו:

מצודת דוד לולא דברת. אם לא דברת מתחילה: יקומו הנערים גו': כי אז מהבוקר. מעת פגשנו היינו נפרדים אלה מאלה כל אחד לדרכו, כי לא היה מאז דעתי להלחם עמך:

מצודת ציון לולא. אם לא: נעלה. ענין סלוק, כמו (במדבר ט כא): ונעלה הענן:

רד"ק כי לולא דברת. אם לא דברת אתה יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו לא היתה מלחמה זאת היום ואתה החלות מלחמה זאת לא אני וכבר מאז מן הבקר ועד עתה נעלה העם איש מאחרי אחיו לולי דברת אתה וכשראה יואב כי לא יכול עמהם כי התקבצו כלם תקע בשופר שיעמדו ולא ירדפו וכן עשה ויעמדו כל העם אשר עם יואב:

מלבי"ם השאלות: לפירוש המפרשים מלת לולא בלתי נכון פה: ויאמר, השיב לו, הלא לא אני התחלתי בריב רק אתה ולולא דברת (יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו) הלא עוד מהבקר נעלה איש מעל אחיו שהיה כל איש הולך לדרכו ולא התחיל הריב כלל:

מצודת דוד (כו) הַלְנֶצַח. וכי לעולם תהרוג החרב מאתנו איש לאחיו: הלא דעתה. והלא תשכיל לדעת שמרה תהיה באחרונה, שאמות אני או אתה:

מצודת ציון הַלְנֶצַח. העלולם: ועד מתי. עד איזה זמן:

רד"ק הַלְנֶצַח תֹּאכַל חֶרֶב. תרגם יונתן הלאפרש וכן תרגם אם ישמור לנצח לאפרש ופירוש לנצח ידוע כי הוא כמו לעולם, ופי' תאכל חרב תאכל חרבך בשר לנצח הלא ידעתי כי תאוחר לנצח למלחמה תהיה מרה באחרונה:

מלבי"ם הַלְנֶצַח אמר, א. הלא תכלית המלחמה היה לראות מי ינצח, ואחר שהשגת התכלית למה תלחם עוד, וכי זאת היא התכלית שתאכל חרב לנצח, ב. הלא במקום שישגו על ידי המלחמה והשפיכות דמים איזה תכלית אז הגם שמה ששופכים דם הוא דבר מר, בכל זה בסוף ישיגו דבר מתוק שהוא התכלית שבעבורם לחמו, אבל להרוג ולאבד נפשות ללא תכלית מועיל, הלא מרה תהיה באחרונה לא תשיג באחרית המלחמה דבש ונופת להמתיק מר המות, ג. שאם יעשו כזאת במלחמת אויבים להשמיד ולהכרית לא כן במלחמת אחים, חה שכתוב ועד מתי לא תאמר לעם לשוב מאחרי אחיהם:

רש"י (כז) לולא דברת. אם דברת כן, 'לולא' כמו 'לו'. ועוד יש לפותרו

פרק ב'

(כח) וַיִּתְקַע יוֹאֵב בְּשׁוֹפָר וַיַּעֲמְדוּ כָּל הָעָם וְלֹא יִרְדְּפוּ
עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְפוּ עוֹד לְהִלָּחֵם:

יואב blew a שופר to signify the ceasefire, (מצודת דוד) and the entire assemblage stopped what they were doing: they did not continue to pursue the other Jews who were scattered, and they did not continue to fight the soldiers who had regrouped. (מלבי"ם)

יואב swallowed his pride and stopped the fighting. He did not justify that אבנר started the battle and is therefore unqualified to call for a truce. He understood that אבנר was wrong in initiating the war, but it would be wrong to continue fighting at this point as well. (איי הים)

LIFE LESSON

So many situations of horrible מחלוקת can be stopped if we have the courage to forgo our pride and embrace שלום, instead of looking to prove we are right and take revenge. When pride gets in the way, it is easy for a מחלוקת to spiral out of control.

אבנר had initiated this battle with that suggestion, and יואב was responsible for agreeing to it. Now they both take responsibility to end it. Unfortunately, they cannot undo the events of the past day and many lives were tragically cut short.

LIFE LESSON

When we make a mistake, we must own it and take responsibility to end any negative effects it might have had. At the same time, we must realize that some things cannot be "fixed". A broken dish can be replaced, but a dead person cannot be revived and words, once uttered, can never be retrieved.

HIGHER ORDER THINKING

How do you think the men on both sides felt when יואב blew the שופר?

Relieved, sad, embarrassed – maybe still afraid (as we see in the following פסוקים).

מצודת דוד (כח) וַיִּתְקַע. לרמז שיעמדו ולא ירדפו עוד, ושמעו אליו ולא יספו עוד להלחם:

רד"ק ולא ירדפו. כמו ולא רדפו עתיד במקום עבר ורבים כמוהו:

מלבי"ם ולא ירדפו אחרי הבורחים המפוזרים ולא לחמו עם האגודה שעמדה נכונה למלחמה:

רלב"ג והנה סבב יואב שעמדו העם ולא רדפו אחרי בני ישראל ולא יספו עוד להלחם אחר זה בזמן ההוא אך השתדלו כל אחת מהכתות לשוב לארצם בזריות להמלט מהכת האחרת אם תרדוף אחריהם ולזה הלכו אבנר וסיעתו כל הלילה וכן הענין ביואב ואנשיו:

פרק ב'

(כט) וַאֲבָנָר וְאֲנָשָׁיו הֵלְכוּ בְּעֶרְבָה כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא
וַיַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ כָּל הַבְּתָרוֹן וַיָּבֹאוּ מַחְנִים:

and his men walked along the plain (מצודת ציון) that entire night, and crossed the ירדן, walking through the area of בתרון until they reached מחנים.

HIGHER ORDER THINKING

Why did they walk all night? Could they not have slept over once a truce was reached and continue the next morning?

אבנר (and יואב, as we will see in the coming פסוקים) recognized that it would be foolhardy to dawdle in the area for any longer than necessary. Although they had negotiated a ceasefire, and obviously did not want to cause any more deaths than had already unfortunately occurred, it was still advisable for both sides to retreat to separate and safer grounds. They had clearly learned their lesson from the events of the day to not take such matters lightly. (מלבי"ם, מצודת דוד, רלב"ג)

LIFE LESSON

If there is a possibility of danger, do not dismiss it with foolish optimism. Your priority is safety. (רלב"ג)

(ל) וַיּוֹאֵב שָׁב מֵאַחֲרֵי אֲבָנָר וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל הָעָם
וַיִּפְקְדוּ מֵעֲבָדֵי דָוִד תְּשֻׁעָה עֶשְׂרֵי אִישׁ וְעֶשְׂהָאֵל:

returned after fighting אבנר, gathering his troops and counting the losses. דוד's loyal men had suffered nineteen casualties, not including the tragic death of עשהאל.

JUMPSTART QUESTION

Why is עשהאל counted separately? Could the פסוק not just say that twenty men died?

עשהאל was so great that he was considered as equal to or greater than the entire group of nineteen men, and therefore was singled out and mentioned by name. (ספרי, רש"י, מצודת דוד, רד"ק)

רש"י (ל) תשעה עשר איש ועשהאל. והלא עשהאל בכלל עבדי דוד, ולמה יצא, שהיה שקול כנגד כולם, וכן (יהושע ב א): לכו ראו את הארץ ואת יריחו, וכן (מלכים א יא א): והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה:

מצודת דוד ועשהאל. לפי שהיה חשוב מכולם, לא כללו עמהם:

מצודת ציון ויפקדו. נחסרו, כמו (שם לא:מט): ולא נפקד ממנו איש:

רד"ק ויקבוץ את כל העם. לפקוד אותם מי חסר מהם: **ויפקדו.** חסרו כמו ולא נפקד ממנו איש: **תשעה עשר איש ועשהאל.** לפי שהיה נכבד מהתשעה עשר לא כללו עמהם וכתבו בפרט:

רלב"ג והנה היה מהצלחת דוד שלא מתו מאנשיו זולת עשרים ומאנשי אבנר מתו שלש מאות וששים איש וכן התמיד הענין כל ימי המשך המלחמה בין בית שאול ובין בית דוד שכבר היה דוד הולך וחזק ובית שאול הולכים ודלים:

ספרי דברים נבג: כיצא בו אתה אומר (שמואל ב ב) ויפקדו מאנשי דוד י"ט איש ועשהאל, והלא עשהאל היה בכלל, ולמה יצא? מגיד הכתוב שהיה קשה כנגד כולם.

רש"י (כט) הבתרון. שם מחח:

מצודת דוד כל הלילה. כי פחד מיואב, שלא יפול עליו פתאום:

מצודת ציון בערבה. במישור: הבתרון. שם מחח:

רד"ק כל הבתרון. שם מחח וגבול מעבר לירדן נקרא כן על ענין ידוע אצלם:

מלבי"ם ואבנר בכ"ז נשמרו שתי הכתות בל ילינו בלילה כי אבנר הלך בערבה כל הלילה:

רלב"ג סוף פרק כג...הארבעה עשר והוא במדות והוא להודיע שראוי לכל אדם שלא יקל מלירא ממה שהוא אפשר שיגיע לו בו רע ולזה תמצא שאעפ"י שתקע יואב בשופר שישבו איש מאחרי אחיו לא סמך על זה לב אבנר ולזה ספר שהלכו הוא ואנשיו כל הלילה וזכה תמצא ג"כ ליואב שלא בטח על זה ולזה הלכו כל הלילה יואב ואנשיו עד שובם לחברון כי אם יתעכב בדרך היה אפשר שיתקבצו משכנגדם חיל עליהם ויהרגום...

פרק ב'

SPOTLIGHT ON שרשים

פ.ק.ד. - has multiple related meanings: mindful remembering, accounting (regarding presence or absence) or appointing. In this context, twenty warriors loyal to דוד were noticed as *missing* (מצודת ציון) from the count. (Based on ספר הכרמל - מלבי"ם)

BONUS בקיאות

For example, in פסוק the שמואל א' says "ויפקד מקום דוד" – דוד's spot was noticeably empty when he did not attend ר.אש חודש סעודה's שאול.

(לא) וְעַבְדֵי דָוִד הָכּוּ מִבְּנֵימִן וּבְאֲנָשֵׁי אַבְנֵר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁשִׁים אִישׁ מֵתוֹ:

By contrast, בנימין דוד's men had killed three hundred and sixty of אבנר's men from

HIGHER ORDER THINKING

What was the difference in losses between both sides? What did it indicate?

דוד's men were divinely blessed with success. Upon subtracting the twelve original fighters from each side, the discrepancy is even more stark – eight men from דוד's side as opposed to 348 from איש בושת's side. (About a 1:50 ratio! - (רלב"ג). It was clear to everyone that ה' was with דוד and not איש בושת.)

LIFE LESSON

Even the strongest and most talented warriors will only be successful if ה' wills it.

NOTES תהלים

תהלים קכז

קכז: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמֹה אֶם-ה' לֹא-יִכְנֶנָּה בֵּית שָׂאֵל עֲמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ אֶם-ה' לֹא-יִשְׁמְרֵ-עִיר שָׂאֵל שְׂקֵד שׁוֹמֵר:

The רלב"ג connects this פסוק with the disproportionate success of בית דוד in contrast to the kingship of איש בשת in the events of our פרק ב': If ה' does not decree that a certain project — such as constructing a building or guarding a city — will be successful, then all the work put into it will be for nothing. דוד composed this פרק with his son שלמה in mind; the building of בית המקדש would only be successful if שלמה's actions would render him deserving of it. (מצודת דוד שם)

רלב"ג סוף פרק כג החמשה עשר הוא להודיע כי אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו ולזה תמצא שספר מהצלחת דוד ורוע הצלחת איש בשת עד שכבר נפקדו מעבדי איש בשת שלש מאות וששים איש ומאנשי דוד לא מתו כי אם עשרים וכאשר נגרע מזה שנים עשר איש מהמשחקים שמתו מכל אחד מהחלקי תמצא שכבר הרגו מאנשי איש בשת שלש מאות וארבעים ושמונה ולא מתו מעבדי דוד כי אם שמונה וספר ג"כ לזאת הסבה שבית דוד היה הולך וחזק ובית שאול הולכים ודלים ולזאת הסבה ג"כ תמצא שסבב הש"י שנתחדש ריב בין איש בשת ובין אבנר למען הסיר הממלכה מעל איש בשת ולהביאה אל דוד כי זה היה סבה אל שמשך אבנר כל ישראל אל דוד עד שלא השתדלו אחרי מות איש בשת להמליך איש על ישראל מבית שאול אך באו תכף אל דוד להמליכו

מלבי"ם (ל-לא) ויואב וכו' ועבדי דוד (כשתוציא שנים עשר איש שהוכו בעת שהאבקו ואת עשהאל) הוכו מיהודה שבעה, ומבנימין שלש מאות וששים מתו חוץ מאשר נפצעו, והיה לפי זה אחד נגד חמשים, והוא נצחון מופלג לא נשמע כמוהו:

מצודת דוד על תהלים קכז:א (לא) לשלמה. אמר זה על שלמה כי צפה ברוה"ק אשר בעת יבנה את בה"מ ישא את בת פרעה ועליו אמר מה תועלת א"כ בבנין כי אם ה' לא יבנה הבית ר"ל אם המקום לא יחפוץ בבנין על מעשיך אשר לא טובים א"כ הלא לחנם עמלו בו הבונים כי לא יתקיים:

מצודת דוד מבנימין. וחרר ומפרש ובמי מבנימין, באנשי אבנר:

פרק ב'

(לב) וישאו את עשהאל ויקברו בקבר אביו אשר בית לחם
וילכו כל הלילה יואב ואנשיו ויאר להם בחברון:

They lifted up עשהאל's body and buried him near the grave of his father, in בית לחם. After the קבורה, they walked all that night until the sun rose as they reached חברון.

Mock Trial

Students may work alone or in small groups to gather the evidence from the פסוקים and their notes, and to draft arguments for both sides. Then assign their roles:

Assign the roles of the defendants and the lawyers of אבנר to half of the class. The other half should be designated as lawyers of יואב and עשהאל.

Hold a trial/debate and ask pointed questions to guide the discussion.

(See Student Workbook page 17 for a related exercise)

TEACHER IDEA

How would יואב present his case if he were to bring אבנר to trial for killing his brother? How do you think אבנר would respond? Hold a mock trial where each side argues its position.

מצודת דוד (לב) וילכו כל הלילה. כי גם הוא פחד מאבנר, פן יהרגוהו

מצודת דוד (לב) וילכו כל הלילה. כי גם הוא פחד מאבנר, פן יהרגוהו

להסיר מעליו הפחד שלא יגאל דם אחיו: **ויאור**. כשבאו אל חברון, האיר להם הבוקר:

מלבי"ם וישאו גם הם לא לנו בלילה כנ"ל:

